

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uumiña Theophilus-mun piq-pagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunja suragálipayaanıñik Jesus aullağniıñhaniğlaan savaaqalığmiñik ² taivrumunjaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuanı Jesus aullağaluqañi ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtau-ruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaqhuni piqatigirağigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anıtqılha malğukipiat uvlut akunğatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anjaayuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılanmun

⁴ İlaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññiaqnagu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa akiqsruutigikkaña qaitkisiñiplugu, uqautigikkaga ilipsitñun. ⁵ Taimñagu uq John paptaagutiqaqtuuq inunñun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptaakkaugisirusi Ipqitchuakun İrrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtaurusrat katilgitñamın piqatigiplugu Jesus apiqsrugniğaat, “Ataniıq! Uvva taavrumanı nappatqınñiaqpıun anjaayuqaun İsrail-aagmiunun [umialıqagumiñaglugich taimanısun]?” ⁷ Jesus-ñum kiunıgai, “Aapaa kisimi sivunniğisigaa qakugun atuumalıksraña. İlaan ilısımakagumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuıgisirusi sanñimik

taimña Ipqitchuaq Irrusriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaaniḷu Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaacqipayaaniñi nunam.”
 9 Taatnaanikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmuḷa ilinjitñun qiniqtitluni aasii ilinisa qinitlaiqsignigaaat nuviyam puuqtiqmauḷ.
 10 Aullaqtiqman qiniḷugaaqtitlugich tatpakmuḷa, taimmaiḷnaq malḷuk iññuk atnuḷaallak qatiqtaanik qikaqasiitḷigñiqsuk ilinjitñun, 11 niqliqhutik, “Galilee-gmiut, suvaata qikaqhusi qiniqniaqpsi qilaḷmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmuḷa aggitqikkiḷhitchuq taatnatun ilipsi qiniqmatun aullaqman tatpakmuḷa.”

Matthias-ḷum Inanigaa Judas

12 Maliguaqtit tavrakḷa utigniḷsut Jerusalem-mun iñḷiuramiñ taiguutiqaqtuamiñ Olives-mik unḷasikpaguni inḷiññiqsuamiñ nunaacqimiñ.
 13 Tavruḷa tikitñamiḷ Jerusalem-mun, ilinich mayuḷniḷsut inimun taivrumuḷa irvigikkaḷmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iḷniḷigikkaḷa Alphaeus, Simon-lu Zealot-ḷuruuq, suli Judas iḷniḷigikkaḷa James-ḷum. 14 Iluqagminḷ katiniḷsut akulaiḷḷugu inḷiqsruḷviksraḷmiknun piqasiqhutinḷ aḷnanik suli Mary-mik aakagikkaḷanik Jesus nukatchianḷiḷḷu.
 15 Ikituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniḷsut, tallimakipiaq iñuiññamik iñugiaktigiyunḷaqhutinḷ. Peter-m makitluni nipliutinigai, 16 “Aniqatiumaanḷ, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpiḷgaaniñi

Agaayyutim. Uqaginiġaa Judas-kun sivuani atuumagaluaqtitnagu ilaan savaaqaliksraña, taamna Judas sivulliuruuq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas iļaugaluaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ñum piksraqtaagikkaña savaqatigitquplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutigianikamiuñ Jesus akiññaaktaaqagñiqsuq maninñik. Taavrumiñaasiiñ tauqsigñiqsuq nunaviñigmik ilaan iļuviġikkaġmiñik. Tavrani katakami iluqani iļua qaagñiqsuq. ¹⁹ Iluqagmin iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaanigaat, aasii inmin uqagmikkun taiguusigñigaat Judas-ñum tuqquvia Akeldamamik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpiġaanani aglausimaruq

Psalm-ni itna, 'Ilaan tupqa iñuiġumauq iññitqikkumiñaiguni.'

Psalm 69:25

Aglausimaruqsuli,

'Atlamik iñuñmik inañiqsiqaġumauq savaaña.'

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqługu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullaġniimaruq uvaptikni aasiisuli iļisimarautlasiruaq anitqilħagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtuaġipmauñ paptaaktitchiļisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauñ Jesus pakmuña qilañmun." ²³ Ilinich nalunaigñiqsut malġuñnik iññuñnik Joseph-miġlu taiguutilinmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miġlu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutin, "Ataniiq! Ilvich iļisimarañuruatin uummatinjitñik

iñupayaat, taatnaġlugu tikkuagutillañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutiyumuq Judas-mun atakkii unisaġigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutinġ tigusiniqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvlugġuuq taiguutilik Pentecost tikiumpman iluqatinġ ukpiqsriuat katimalġiñniqsut. ² Taimmaiñaq ilinġisa tusaagaqsilġniġaat siġruktuaq pakmakña liilaa anuqhiqaktitmatun. Taamna siġruktuaq tusagñaqsiñiqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinġich qiniñaqsiñiqsut ikniġmik liilaa qiniñalinġnik uqqatun siamitlutinġ iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim analatkaqsiñiġai iluqnaaqġugich. Taapkua iñuich uqaqsiñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutinġ, taatna kanġiqsiñaqsipluġugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatinġ. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-nuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaanġiñiñ nunam taluqsriuat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitrinġ siġruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkunña. Iluqatinġ qanuġviġniqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanġiqsiñaqsiplutinġ sumiugi-isigun uqqatigun. ⁷ Quviġutchallapiaqhutinġ uqaqsiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galileegmiunurur, amii? Qanuqhutinġ ukua uqaqpat uqaqtiknik? ⁸ Naagaunniñ kanġiqsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniaħaptigun.

⁹ Uvagut Parthia-ġmiut, Media-ġmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ġmiut, Judea-ġmiut, Cappadocia-ġmiut, Pontus-miut, Asia-ġmiut, ¹⁰ Phrygia-ġmiut, Pamphylia-ġmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-taġmiut Arabia-ġmiutlu. Aninjaruaguut Jew-ñupluta aasiiñ mumiksuaguut Jew-ġuqsimaqhuta—iluqapta tusaagivut kanjicsiplugillu tamatkua uqaqmata kamañaqtuatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quvigut challapiaqamin kanjicsitlaiqhutinlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuilliasiiñ ilañich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

Peter-m Uqautriħa Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtiqatmiñnik kiutyaqługich. Nipitusipluni nipliutinigai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalaġniłlaksitñal. Nalupqinaigługu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsaunñitichut isumallapsisun atakkii uvlaañusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkana itna, ¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnailıługu itkisiruq aqulligñi uvluni, Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun iñuñnun, Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut, nutaagikkasi qiñiqquuraaligutin suli utuqqanaasi siññaqtuqtaġutin;

18 aa, kuvviqigisigitka savaktitka aṇutitlu aḡnatlu
Irrusiḡikkamnik taipkunani uvluni
aasii sivuniksriqiaqsilutiṇ.

19 Qiñiqtitkisigitka quviqnaqtuat qilaṇmi
suli atlayuaḡnaqtuat nunami,
auglu ikniḡlu suli itchialaruaq,

20 siqiñiqunniñ tanuḡaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaḡuḡlugu auktun
sivuani kamanallapiaqhuni uvluan
Atanguruam tikiumaliksraṇa.

21 Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyut-
mun
ilaan anniqsuḡisigaa.' *Joel 2:28-31*

22 "Israel-aagmiut, naalaḡnisitchi uqaḡlamnun!
Jesus Nazareth-miñ aṇutauruq Agaayyutim
tilikkaṇa. Agaayyutim savaaḡipkaḡaa
saṇṇiqaqhutiṇ atlayuaḡnaqhutiṇlu qiñikkiqsuutinik.
Qiñiḡisi nalupqinaiqḡlugu ilisimaplugich tamanna
atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi.
Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun
tuyuḡilha. 23 Ilipsi aṇalataksrirutigigiksi Jesus
sumiuṇuruanun tuqqutitlugu kikiaktuutipkaḡlugu
sanniḡutamun. Aglaan Agaayyutim pisuḡimigunlu
ilisimaliḡmigunlu sivunniṇanikkaṇa taatna.

24 Aglaan Agaayyutim makititnamiuṇ tuquḡimñ
pituiḡlugu iñuḡimun. Jesus tuqqutqikku-
miñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq
iluviḡmi tuqṇaruapayaatitun. 25 Taivruma David-
ṇum uqautiginiḡaa itna,

'Uvaṇa qiñiḡiga Atanguruuaq sivuqqamni ataramik.
Ilaa taliqpimniitluni
aasiñ tunḡaluruṇa ilaani iḡuilliuqama.

26 Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nip-
 iqaqtuŋa quviasuhg̃mik.
 Tuqugisigaluŋaŋaŋa maunniñ nigiugaŋigiga
 nalupqinaiqługu,

27 Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiga
 iluviŋmun,
 naagaqaa timaa savaktivich piungig̃niaqulugu.

28 Urriqsuutrirusii uvamnun apqutmik
 iñuuniaŋviksramnik,
 aasii quviasukkisiruŋa atakkii nayuutipluŋa
 ilipni.’ *Psalm 16:8-11*

29 “Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksragigipsi
 nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-kun.
 Ilaa tuqupman iluviŋaat, aasiiñ ilisimagaat
 iluvŋa marrumuŋaaglaan uvlumun. ³⁰ Ilaa
 sivuniksriqirauruaq suli kaniqsimaplugu
 Agaayyutim akiqsruutigikkani iŋmiñun,
 Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaŋa David-
 num kinuviaŋiñ ilaŋat ataniguqtikisiñiplugu
 iŋmisun. ³¹ David-num qiñiqquuraŋigaa
 qanuq Agaayyutim anipkatqiliksraŋa anniqsuqti
 akiqsruutigikkaŋa taamna Christ uqautigiplugu
 itnaqhuni, ‘Agaayyutim unijitchaa ilaa iluviŋmun
 suli timaa piungijitchuq.’ ³² Taamna Jesus
 Agaayyutim aniqsitsitkaa iluviŋmiñ, aasii uvagut
 ilisimaurugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim
 ilaa taliqpinmiñuktitkaa kamanaqsiplugu
 suli qaitchipługu Ipqitchuamik Irrusiŋmiñik
 Aapami akiqsruutigikkaŋatun aasiiñ Jesus-num
 qaitchipługu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput
 pakma, taatnamik qiñiaqsigiksi tusaaplugulu
 savaaqsiplan uvaptigun. ³⁴ David iŋmi

timituummagmi pakmunjaqsimaitkaluaqtuq, aglaan
nipliḡñiqsuq,

‘Agaayyutim nipliutiniḡaa Ataniḡa,
Aqvittin kamagiviksrauḡipnun,

³⁵ aquppiḡḡapni uumiksritin anjalataksrirutigigisigitka
ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶ “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii
ilitchuḡiraksraḡigiksi nalupqinaḡlugu, taamna
Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa
atanḡuḡlugu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruḡ Peter-m
uqautigikkaḡa ihuḡḡiḡniqsut. Apiqsruḡniḡaat
Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut,
Qanuḡisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagñiḡai, “Nunuuraliḡusi
mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukat-
taḡusi paptaaqtittitchi ukpiqsririgūḡusi atqagun
Jesus Christ. Agaayyutimli natqitiuyumagaasi
killuqsautipsitñiñ, aasiñ ilaan aatchuḡisigaasi
Iḡqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim
akiqsruutigikkaḡa tuḡaaqqtuq ilipsitñun
qitunḡapsitñunlu iluḡaitñunlu ittuanun
unḡasikuami, iñuich iluḡaisa Atanḡuruam
Agaayyutipta tuḡḡai inmiñun.” ⁴⁰ Peter uqaqtuq
iñuḡiaktuanik atlanik uqahḡnik. Aasiñ ilaa
naatchiqami itnaḡḡugich, “Annautillaksagñiḡitchi
ilipsitñik anasiñḡuqsautmiñ tikiññiaqtuamiñ
pigiitchuanun iñunun tuqqutchiruanun
Jesus-mik.” ⁴¹ Iñuḡiaktuat ukpiqsriñiqsut
uqahḡmik suli paptaaqtitlutin, iñuk 3,000-yunḡaq
ilaliutiniqsuq ukpiqsriruanun tamarrumani
uvlumi. ⁴² Ilinḡich ilisaaqaqsiñiqsut uqqiraqtiniñ,

aasii piqasiqsuutiniqsut niġiqatigiikhutiŋ suli inġiqsruqatigiikhutiŋ.

Qanuq Ukpiqtuanjuruat Piqatigiilhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqaġniqsut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naagaunniiñ iñupayaat ikpiġiagutiniġaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun.

⁴⁴ Iluqaġmiŋ ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqaqtirrutiplutiŋ suuraġmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqaamiŋ tunisiñiqsut nunautmiknik suli suoramiknik, aasiiñ autaaqługich piññaktaatiŋ iluqaitñun inuqsriuqtuanun.

⁴⁶ Uvlutaugaġipman ilinich katraġniqsut agaayyuvikpaŋmun. Niġiraġaġniqsut atautchimi kiŋuniqmikni, aasiiñ niġikamiŋ quvia-sukhutiŋ pisuillapiaqhutiŋlu. ⁴⁷ Ilinisa quyaraġiġaat Agaayyun, aasiiñ atlat iñuich nakuagaġiġaich ukpiqsriruapayaat. Suli uvlugaġipman Atanġum ilaniktuuqtinnigai iñuŋnik ukpiqtuanjuranun tamatkuniŋa anniqsukkaġmiñik.

3

Peter-m Iħuaqsiḡkaiħa Pisutlailaamik

¹ Iħaatniġuuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpaŋmun, iñuich inġiqsruġviat tikitmaħhani. ² Agaayyuvikpaŋmi paaqaġniqsuq taggisiliŋmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniguuq aŋun una aquppiraqniqsuq pisunġaŋitchuaq aniñiġmiñaglaan.

Uvlugaġipman ilamiñun tavrūautipkaġaġniqsuq taavrumuŋa paamun inġiqsruġviksraġmiñun maniuranik iñuŋniñ isiqtu-aniñ agaayyuvikpaŋmun. ³ Peter-m lu John-ŋumlu apqusaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpaŋmun

injignigik aatchullakksragmigun maninjmik.
 4 Taapkuak kinjaqamitku irigruiñaaqługu Peter-
 m nipliutinigaa, “Qiniqtiguk!” 5 Taavruma iñuum
 qiniiaqsiñigik nigiuikhuni aatchuusiaksragmiñik
 ilinjikñiñ. 6 Peter-m nipliutinigaa, “Maniitchuna
 suoramikunniñ aglaan aatchugniagikpiñ
 pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-
 mium pisuqugikpiñ.” 7 Peter-m tigukamiun
 taliqpiagun makitquplugu, taimmaiñaq
 anutiqniam niunji sayaniktigniqsuk. 8 Nutinjnisuq
 qikaqtihuniasiiñ pisuaqsipluni. Ilaan
 isiqatiginigik Peter-lu John-lu agaayyuvikpanmun
 pisukhuni misigaqsimmağmi quyyasimmaan
 Agaayyun. 9 Iñuich tavrani qiniğniğaat
 pisukługu quyammağmi Agaayyutmik.
 10 Iñupayaat ilisaginiğaat injiularauplugu
 aquppisuuruaq agaayyuvikpaum paanani
 taggisilinjmi Piññaqnaqtuamik. Iluqagminj
 quvigut Challapiagñiqsut taavrumuuna atuumaru-
 akun taavrumuna anutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpanmi

11 Iñuitguuq qiniqamitruñ pisutlasipkakkauruam
 saqunaurapayaanak Peter-m lu John-ñumlu
 aupiñautiginigaat, aasiiñ qiniğiaqługich
 katimmavinjmun taggisilikkun Solomon.
 12 Peter-m qanuğviiqsuat qiniqamigich
 nipliutinigai, “Israel-aagmiut, qanuğmi taamna
 quvigut chautigivisiun qiniqpaaqsiplutaasiiñ?
 Uvaguk pisutlasipkanjtkikpuk manna anun
 sanñiptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun.
 13 Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-
 ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iħuaqsiпкаğaa

manna anjun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamañaqtitkaa iğñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus anjalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuğaani Pilate-ñum sivunniutianikmaununniiñ patchisaigukługu. ¹⁴ Ilaa iluqnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunñaruagłu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqługu Pilate pituigıtqupługu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnañapsigun tuqqtikiksi taamna qaitchiruaq iñuukıgmik aglaan Agaayyutim anıtqıksitaña tuqñaruaniñ. Uvagut ilisimarriqsimmaagıput taamna. ¹⁶ Turviqaghuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaılaaq qıñikkaqsi ilisimakkaqsılu mamititkauruq. Taamna anjun ukpiqsriñıqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iluaqsıkkauruq sivuqqapsitñi.

¹⁷ “Aniqatiumaan, ilisimagaluagmıgıga una, ilipsılu sivullıuqtıtuummapsılu qaitkiksi Jesus sumıunñuranun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutrıñıqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inılğan uqagıkkana iluqaisıgun sivunıksrıqırimıgun akıqsruutaauruaq annıqsuqti naglıksaaqtuksraunıplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumıgıtchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piıgumagai killuqsautıgıkkasi. ²⁰ Taatnağupsi Atangum sayyaagıksıpkagısgaasi irrutıchıpsıgun. Taıvrumanı ilaan tuyugıtlayumagaa Jesus annautrıksraqtağianıkkani ilıpsıtñun. ²¹ Taamna Jesus qılanmi ittuksrauruq taıvrumuña uvlumun supayaat nutaagıksranatnunağlaan, Agaayyutim ipqıtıchat sivunıksrıqıraiñ uqautıgıpmatun inılğan. ²² Moses-ñum nipliutıgıniğaa, ‘Agaayyu-

tim Atanipsi tuyuqağisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqaği uvamnik; taimña itkisuruq iñupsitñiñ. Ilipsi naalağniraksrağigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkañanik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkaugisipluni.²⁴ Iluqağmiñ atlat sivuniksriqirit Samuelmiñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviağikkañasi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruğaa qitunğanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqağisigitka iluqaisa iñuich nunami kiñuviağikkaptigun. ²⁶ Taatnaqlugu Agaayyutim añitqiksitmauñ savaktini Jesus tuyuğigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumigusilu pigiñliqiliğikkapsitñiñ.”

4

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkauthak Uqaqsittaagvijnmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin Sadducee-ñuruanik tikiññiqsut. ² Iliñisa ihuagiñiñiğaiç uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus añitqinñiplugu tuqunaruaniñ, taamnaasiñ ilitchuqqutaupluni tuquruat añitqikkisiñhatnun. ³ Tigupkağniğaiç isiqtaupkaqlugik isiqsivinmi unnuapak unnuaguqhunikii. ⁴ Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktiilaaliyunat 5,000-mik añutiñhiñat.

5 Uvlutqikman Jew-ḡnuruat sivulliuqtinillu sivulliuqtiḡruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. 6 Annas-tuuq qaukḡiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukḡium agaayuliqsim ilaiñiñ. 7 Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñiḡaich, “Qanuqlugu iḡuaqsiqkaqpitku taamna aḡun? Qanutchimik saḡḡiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” 8 Peter-m aḡalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniḡai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtiḡruaḡuplusi, 9 Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuiḡḡaptigun taavrumiḡa pisutlailaamik iḡuaqsiqkakkaptiknik? 10 Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksragigiksi una, Saḡḡiqaqtuq atigikkaḡagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiiñ Agaayyutim aḡitqiksitlugu tuqḡaruaniñ. Taatnaqlugu taamna aḡun qikaqtuq iḡuaqsiqkaupluni sivuqqapsitñi. 11 Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqalhiñ uqautigikkaḡat itna,

‘Uyaḡak tuppirtit ayakkaḡat,

taamna uyaḡak piitchuillapiagaqtuq
tuppirauni.’ *Psalm 118:22*

12 Aasiiñ Agaayyun atchiiruq atautchiḡhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniq-suḡumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

13 Tarra uqaqsittaagtitchirit quviḡutchaḡniqsut qiñiqamisigik Peter-m lu John-ḡumlu taluqsrautaisi-laanakniglu ilisaqsimaisilaanakniglu. Ilisimagaich piqataulhak Jesus-mi. 14 Aasiiñ qiñiḡniḡaat

aḡun iħuaqsikkauruaq qikaqataulħa Peter-miḷu John-miḷu. Taatnaqhutin nipliḷguiññiqsut akikḡaḡlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin anillaquniḡaich uqaqsittaagviḡmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniuqtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuḡlugik atanniḡisivisigik ukuak aḡutik? Jerusalem-miupayaat iḷitchuḡianiḡiḡaat atlayuaḡnaqtuaq iħuaqsiḡkaḷiḡ atuumakkaḡa taapkuḡnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunḷiḷu marrumani tusaayugaaq iñuḡnun, taatnaḡuta aniqsraaqtuḡlavut uqatqiqunḷiḷugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnaiḷiḷu sivun-nianikamiḡ iñiqtiḡniḡaich quliaqtuaqunḷiḷugik Jesus-kun iñuḡnun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiqunḷiḷugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-miḷu John-ḡumlu kiuniḡaik, “Nalliqsi tupiḡinaḡayaqsisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuḡitlukpaun ilaan? Sivunniqsiun taamna! ²⁰ Uqautiḡiḡaḡumiñaitkikpuk sua qñikkaqḡ tusaakkaqḡpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiñ pilitlugik agvisiksraitḷutin anasiñḡuqsalguiññiḡaich. Iqsigiḷuḡittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriḷlapiaqhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlailaamun. ²² Taamnaguuq aḡun quviqnaqtuakun iħuaqsiḡkakkauruaq malḡukipiḡuaniksamaruaq.

Ukpiqsriuat Iniqsruutriħat Taluqsrautaiḡimik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqau-raqmatik utiḡniqsuk ukpiqtuanḡuruaqatiumiknun uqautiḷugich qanuḡ qaukiata agaayuliqsit suli sivulliuqtiḡruat sivunniulħatnik. ²⁴ Iliḡisa

tusaakamitruŋ agaayuqatiqagñiqsut itnaqhutiŋ,
 “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsiruaatiin
 iluqaanik qilaŋmiŋu nunamiŋu taġiumiŋu. ²⁵ Aasiñ
 ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun
 sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-ŋuŋitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniuqpat imaiŋaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu
 paqnanigaich aŋuyautnatiŋ akilliliġuqŋugu
 Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtik-
 sriukkanjaŋu.’ *Psalm*
2:1-2

²⁷ Iŋumun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pon-
 tius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ŋuŋitchuanik suli
 iñuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiġaat
 akikŋaqŋugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniq-
 suutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savaŋniagukhutiŋ
 supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun
 isumaliqkun iñiŋaan atuumaruksrauruaq.

²⁹ Aasiñ pakma, Ataniiq, itqaġlugich Jew-ŋuruat
 qulliniŋ qanuqhutiŋ aniqsraaqtuqmatigut.
 Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqaġnik
 taluqsrautaiġuta. ³⁰ Ikayuqtigut iħaqsitħasiħugich
 naŋittuat suli savaktitigut atlayuaġnaqtuaniglu
 quviqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitħuni
 savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata
 taamna ini katimavigikkanat aulaniqsuq.
 Tavraami aŋalatiqhutiŋ Ipqitchuamik
 Irrutchimik aullaqhutiŋ uqaaqsiñiqsut
 Agaayyutim uqaħiñik taluqsrautaiqhutiŋ.

Atunim Pigigaich

32 Uvvaguuq ukpiqsripayaaqtuat atausinjuutripłutin atipiagñiqsut irrutchimikkun. Nalliatunniin igłigingiqlugu inmi suurani aglaan atunim atuğniğaat suurağikkaqtin. 33 Uqqiraqtit kamañaqtuakun sanñikun ilisimarauniqsut anitqilħagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpañnigai iluqaisa. 34 Taapkunani ukpiqsriiruani piiññiqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaņa tunisiraqtuq nunaviññimik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrutañrağniğaa akuqtuani tuniağmiñiñ 35 aatchuutigiqlugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiiñ autaagağniğaat taamna manik inuqsriupayaaqtuanun. 36 Ukpiqsriiruamik iñuqağniqsuq Joseph-mik, Levitkuayaanupluni iñuguqtuaq Cyprus-mi, taavrumiņa uqqiraqtit taiguutiqakkañat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). 37 Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunautmiñik qaitluguasiiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

1 Tavraniuguuq iñuqağmiñiqsuq nuliagiinñik atiqagtuañnik Ananias-miğlu Sapphira-miğlu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik. 2 Akuqtuağmik ilaņanik tugvaiñiqsuq ağnaataasiiñ ilisimaplugu anigaa. Aglaan sippaņa qaitkaa uqqiraqtinun. 3 Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuungagmun aņalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviun Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin ilaņanik nunautvich

akian? ⁴ Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiin kinuagun tunilhan akuqtuaġikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutrinjitchutin iñunġnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ŋum tusaapqauraqamigich Peter-m uqagikkaŋi puuktigñiqsuq tuqupluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiŋa taluqsratčanġniqsut. ⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruŋ timaa annisipluġu iluviġiaġniġaat. ⁷ Uvvaasiiñ piŋasut sassagñigich kinuatigun aġnaat aggigñiqsuq sutilaanġnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiqsruġniġaa, “Uqautiŋŋa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aġnam kiuniġaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñiġaa, “Suvaata uuktuagñiqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanġii, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauvaa puuktigñiqsuq Peter-m sivuġaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamiŋ qiñiqġu tuquruuq aullautiniġaat iluviġiaġġu sanigaaŋun aŋutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiŋa taluqsratčanġniqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuaġnaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuaġnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akunġatni iñuich. Iluqatiŋ ukpiqsriuat atausiŋŋuġniqsut katimmavianun Solomon-ŋum. ¹³ Ukpiqtuanuŋitchuat ilaliqsuaqsiniġaich taluġipluġich aglaan iliŋisa uqautigillau- taġaluaġġuġich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat aŋutitlu aġnatlu ukpiqsriġiġsuat Ataniġmik Jesus-mik, taatnaġġu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsut.

15 Iñuich illiugaigasiñiqsut atnigñaqtuanik tumitchaanun siñigviñnun naagaqaa ikivganun niggiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagganun mamitinnasugalutin. 16 Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atnigñaqtuanik suli ihuilliugtittañitnik irrusiqluich. Taatnailiplugu iluqatin ihuagsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsuhat

17 Taamna atuumaanikman qaukhat quliaqtaqtit piqasiqhutin maliguaqtaiñik Sadducee-nuruanik qinnallapiagniqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugniqsut qanuq añalaksrañatigun. 18 Ilinisa tiguniğaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivimun. 19 Aglaan tamarrumani unnuami isağulgan Agaayyutim añmağniğai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, 20 “Agaayyuvikpañmugusi uqagiğitchi iñunun nutaakun iñuunialikun tumigiplugu Jesus.” 21 Taamna tusaapqauraqamitruñ agaayyuvikpañmukhutin qauñuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukhat agaayuliqsit piqatinilu katinnigaich uqaqsittaaqtitchirit suli iluqaisa Jew-nuruat sivulliugtigruanich. Tuyuqagniqsut isiqsivimun uqqiraqtit tavrñautitquplugich. 22 Uvvaasiñ qaunaksrit tikitmata isiqsivimun paqingiñniğaich tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutin taamuña katimaruanun uqautinigaich, 23 “Isiqsivimun tikitñapta kiluusaqaghuni suli qaunaksrit paani qaunaksrigaluagniqsut. Aglaan paat añmaqaptigik paqitchiñitchugut iñunmik iluani.”

24 Agaayyuvikpaum qaunaksraḡata qaukḡiata suli qaukḡiḡisa agaayuliqsit tusaakamitruḡ taamna isumatuyaagaqsiḡiqsut sutilaaksraḡagun. 25 Taatnaqtitlugich iḡuk isiqḡhuni, “Ataḡii, isiqḡtasi amma agaayyuvikpaḡmi iḡisautrirut iḡuḡnik” itnaqtiḡniḡai. 26 Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiḡhuni qaukḡiḡmiknik taamuḡaḡniqsuq tavrḡautityaqḡugich uqqiraqtit. Aglaan aḡallaḡluutaiḡhutinḡ nuyuaḡiplugu iḡuḡnun miḡuqtuaqsiḡiḡksraḡtinḡ uyaḡaḡnik.

27 Iḡiḡisa uqqiraqtit tavrḡautikamisigik sivuḡaatnun uqaqsittaagtitchirit, qaukḡiata agaayuliqsit apiqsruqḡtaaqsiḡniḡai, 28 “Qanusigalḡitpisi?” itnaḡhuni, “Uvagut aniqsraaqḡtuutigigaluakkaqput iḡisautritqunḡitḡusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat iḡisauttutri iḡisimagaat suli iḡiḡisa patchisiḡuḡhuta tuḡuḡhanun Jesus-ḡum!” 29 Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniḡaich, “Tupiksriḡuni Agaayyutmik sivulliuruḡ tupik-sriḡiḡmiḡ iḡuḡnik. 30 Iḡipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta aḡitqiksitaḡa tuḡuḡaruaniḡ 31 kamaḡaḡviksraḡanun ataniḡuḡḡugu anniqsuutiḡuḡḡugu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aḡmiut mumikkumiḡaḡsiḡḡugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniḡ. 32 Uvagut iḡisimarriqsimmaḡikput piqasiḡhuta Iḡqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaḡikkaḡa tamatkunuḡa tupiksriḡuanik ilaanik.”

33 Jew-ḡuruat uqaqsittaagtitchirit tusaakamitruḡ taamna uumitchallapiḡniqsut, suli tuqqutchisuliḡniqsut uqqiraqḡinik.

34 Uqaqsittaaqtitchirit ilañata Pharisee-ñuruuq
 makinniqsuq uqallagukhuni, atiaqtuuq
 Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautauruuq
 maligutaksramiknik. Makitnami tiliñigai uqqiraqtit
 anillaquplugich. 35 “Israel-aagmiñuruasii!”
 itnaqtigñiqsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq
 añalatchiñaksraqsi taapkuniña añutinik.
 36 Aipaaniguuq iñuqağniqsuq atilimik Theudas-
 mik kamañağasugaluni iliruamik. Iñunnañniqsuq
 sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik.
 Aglaan tuqqutaupman iluqağmiñ maliguaqtai
 siaminniqsut taatnaqñuguasiiñ suuñaiqhuni.
 37 Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-
 miñ tamarrumani kisitchikamiñ iñupayaanik
 nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik
 iñmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqağmiñ
 maliguaqtai siaminniqsut. 38 Pakmaasiiñ
 alğaqsullaglapi itniñilugu, Aullağlich ukua
 iñuich. Iñaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu
 savaañatlu iñukmiqnisaupkan atlatitun
 piungigisiruq, 39 aglaan agaayyutmiqnisaupkan
 akiiliyumiñaiipiagisi. Inniaqtusi nuyuağnami
 akilliliugutisağupsi Agaayyutmi.” Taatnailiplugu
 Gamaliel-ñum alğaqsruğniğai. 40 Atanğich
 akuqtuğniğaat alğaqsruutaa aulailañuğutiñ
 kamakkutiqağuklugukii. Uqqiraqtit
 isiqtitqinñiğaiç kinumun aasiiñ ipiğaqtuqtitlugich.
 Aniqsraaqtuğniğaiç uqatqiquñitlugich
 taavrumuuna Jesus-kun, aasiiñ anipkaqñugich.
 41 Uqqiraqtit aullağniqsut uqaqsittaaqtitchiriniñ.
 Ilinich quviasuktut atakkii Agaayyutmun
 piksraqtaagiplutin nagliksautigihksrañagun

Jesus. ⁴² Uvlugagipman agaayyuvikpaḅmi iñuich tupinjitñilu ilisauttutigituiñaḅnigaat quliaqtuagiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruuq, Jew-ḅuruat niḅiugikkaḅat.

6

Tallimat Malḅuk Ikayuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ḅuraaqtuat suli Hebrew-ḅuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ḅuraaqtuat nipliḅñiqsut uilgaḅnaatinḅ miñitchuuniplugich uvlugagipman autaaqmata iñuuniutiksranik.

² Taatnaqhutinḅ qulit malḅuuplutiḅ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniḅaich nipliḅhutinḅ, “Nalaunḅaḅitchuq quliaqtuanaḅiḅupta piqusiguta aḅalatchiñiakun autaaḅiksraḅanik.

³ Taatnaḅusi, aniqatiut, piksraḅitchi tallimat malḅuḅnik aḅutinik akunnapsitñiñ, iñuḅnik aḅalatiqaqtuanik Ipqitchuamik Irrutchimik puqikhutinḅlu. Aḅalatchipkaḅniaḅivut autaaḅiksraḅanik.

⁴ Uvagut inḅisruqtuiñaḅisirugut suli quliaqtuaqtuiñaḅuta.”

⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnaḅniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiññ nalunaiqsitñiqsut Stephen-mik ukpiqsriḅlapiaktuamik aḅalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Iḅaksraqḅugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miññ mumikhuni Jew-ḅuqsimaruamik.

⁶ Taapkua katimaruat tikiutinḅaich piksraḅtaatinḅ uqqiraqtinun aasii ilinḅisa inḅisruutiḅlugich iliplugillu argatinḅ ilinḅitñun.

⁷ Tavra Agaayyutim uqaḅha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktugniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriḅiqmiplutinḅ.

Stephen Tigukkauṭha

8 Stephen, ihuaqutaagun suli saṅṅiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuaḡnaqtuanik akunḡatni iñuich. 9 Iñuqaḡniqsuḡḡuuq ittuanik Jew-ḡruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqaqhutin Pituikkauruanik uqaallatiaqsiñiḡaat Stephen. 10 Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqiutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ niqliqman qapiqtaḡuiññiḡaat. 11 Taatnaqhutin tamatkua piyuaqtit akiliñiqsut aḡutinik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikḡaqḡugu maligutaksraq Moses aglagikkaḡa suli akikḡaqḡugu Agaayyun.” 12 Tamatkua taatnaḡimikkun aḡalannigaiç sivulliuqtigruat suli aglaligirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuḡaḡiutipkaḡugu Jew-ḡruat uqaqsittaagtitchirinjitñun. 13 Aasii ilaḡitñik aḡutinik itqutriplutin sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una aḡun ataramik uqaqtuq akikḡaqḡugu uvagut ipqitchuaḡikkaqput agaayyuvikpak suli akikḡaqḡugu maligutaksraḡa Moses-ḡum. 14 Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesusmun Nazareth-miumun siqumitqaagḡugu agaayyuvikpak simmiḡisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakḡa Moses-miñ tunḡavigikkavut.” 15 Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinmi qiniqpaaqsiñiḡaat iriḡruiñaaḡugu Stephen, tautukḡuguasiñ kiiḡaḡa iliruaq kiiḡaḡatun isaḡulgum.

7

Stephen Uqaaqtullatha

¹ Qaukhium agaayuliqsim apiqsruġniġaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua niplialhat?”
² Stephen kiuniġaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaġnillaksinjha! Agaayyun kamanaqtuaq sagviġniqsuaq sivulliptiknun Abraham-mun iġuuniaġugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullakisraġan Haran-mi itchaqtuqhuni.
³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullaġiġn nunamun tikirvigittukkamnun ilipnun.’
⁴ Taatnaqhuni nunanġatniġn Chaldeaġmiut aullaġniqsuq Haran-mun iġuuniaġiaqhuni. Aasii kiġuagun Abraham-ġum aapaġa tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinniġaa marrumuġa nunamun nayukkaptiknun pakma.
⁵ Taatnaqtillhani tamaani Agaayyutim qaitchiġitkaluaġniġaa Abraham iġmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruġniġaa qaitchigiġiġniplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kiġuviaġiġn, naagaunniġn Abraham qitungiunġaan.
⁶ Agaayyutim nipliutiniġaa itna, ‘Kiġuviaġikkatin iġuuniaġisirut iglaanulutiġ atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiġ suli sisamani kavluutini ukiuni iġuaqqutitchiunillutiġ.
⁷ Aglaan anasiġnġuqsagisigitka taapkua savaktaġruqaqtuat iġuġikkamnuk. Kiġuagun tamarruma ilinġich utiġutiġ taivrumakġa agaayumaġġvigiaqsilunġa marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniġaa.
⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliġniġaa nalunaitġutchiquplugich

anütitiñ. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksriskhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitñutchiqmiñigaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitñutchiqmiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malguk sivulliaavut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliaquqtuat killuğiniğaat nukatchiaqtin Joseph tunipluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuğniğaa ¹⁰ ikayuqlugu ihuilliugvinmiunniin itman. Agaayyutim nakuagiliutipkağaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi analatiguğniğaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupigmiñun. ¹¹ Kinuagun nigisunnaqsiñiqsuq Egypt-mi Canaan-milu, taatna sivulliaavut nigisuksiulihutin. ¹² Aasiin Jacob tusaakami niqiksraqaqluğ Egypt-mi ilaan sivulliaavut tuyuğiqqaagnigai tasamuña. ¹³ İlanatni tasamuñalgitmata Joseph ilitchuğipkağniqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiin Pharaoh-m ilitchuğiniğai Joseph-ñum ilai. ¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaagnigaa Egypt-muquplugu qitunğaqtuummaan. Taapkuaguuq inuğiaktiginiqsut piñasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitunğani nuurrutiniğai Egypt-mun, tavraniasiin ilaalu sivulliaavutlu tuquplutin. ¹⁶ İlinisa timinich iluviğiaqtağniğaiç Shechem-mun taivrumuña Abraham-ñum tauqsiagimakkananun iluviğviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuvianjiñiñ. ¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaaqsipman, kinuvianji inuğikkapta tavrani Egypt-mi inuğiaksiillapiagniqsut.

18 Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. 19 Taavruma umialgum kinniaqsiñigai iñuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliavut, nunuriplugitunniiñ igitqataqti-tlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. 20 Taatnañhatniguuq Moses aniñiqsuq qinñiyunaqhuni, aasiñ añayuqaakkiñ qaunagiplugu pinasuni tatqinñi. 21 Iriqsimalguiqlugu kinunğani anipkağniğaat. Taatna Pharao-m panian tiguaqlugu igñigmisun pamiqsagñigaa. 22 Ilaa ilisaaqagñiqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamanaqsiplugu uqatigmiñi savaamiñilu.

23 “Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunnigñiqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. 24 Tikitqammiqhunilu Egypt-miu añallağluipman ilañatnik tamatkua taatnaqhuni ikayugiagñigaa payyaksaqtuaq. Ikayuisagñiaqhuni tuqunnigaa taamna Egypt-miu. 25 Isumapluni aniqatiumiñun kanjqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atuliksrani annautriłiksrañagun iñunmiñik. Aglaan taapkua kanjqsimanñiñiğaat. 26 Uvlutqikman qinñilgiññiqsuq Israel-aagmiunñik añuyaktaunñik. Ilaan ihuaqsisipkağniagaqsiñigik itnaqlugik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuğhusik iliptiknun piyuutivisik?’ 27 Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Añalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik? 28 Tuqut chuaqsilgitpinja taivrumatun Egypt-miutun tuqqutaptun ikpakraq?’ 29 Moses-ñum tusaakamiun taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-ğmiut nunañatni.

Taapkunani malgũᵇnik iḡñiqagñiqsuq.

³⁰ “Malgũkipiami ukiuᵇanikman isaḡulgum sagviutiniḡaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuiḡaami qaniᵇani iḡḡian Sinai-m. ³¹ Moses-ᵇnum qĩniqamiuᵇ atlayuaḡiplugu utlanḡiḡaa taamna uqpik qĩnimmaḡiksaagũḡugu. Tavraasiĩ tusaaniḡaa Agaayyutim uqautigikkaᵇa, ³² ‘Uvaᵇa sivulliaqpich Abraham-ᵇnum Isaac-ᵇnumlu Jacob-ᵇnumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullanḡniqsuq qĩḡniḡiaḡiḡuguunniĩ. ³³ Agaayyutim nipliutiniḡaa, ‘Aluḡutikkiĩ mattakkik, taamna qikaḡviiĩ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Iḡumun qĩḡniḡiḡiga pigiḡiplumi nagliksaaqtitaulḡhat iñuᵇma Egypt-miittuat tusaaplugich miḡuqtulḡhat, atqaqtuᵇaasiĩ ikayuḡiaḡlugich. Pakma maunḡaḡiĩ, tuyuḡigisigikiᵇiĩ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiĩ ayakkaᵇat itnaḡḡugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtigũqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyuḡikkaᵇa ilinĩtũun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuḡḡugu isaḡulikun qĩñikkaᵇa ikualaruami uqpiᵇmi. ³⁶ Moses-ᵇnum annisiniḡai Egypt-miĩ. Iñiqtaqaqniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuaḡnaqtuanik Egypt-miḡu, Kaviqsaami Taḡiumiḡu suli iñuiḡaami malgũkipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruḡ Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyuḡisigaasi atrilugu tuyuqallĩ uvannik; taimña itkisiruq iḡapsitĩiĩ.’ ³⁸ Israel-aagmiut katimalḡhatni iñuiḡaami iḡḡiani Sinai-m isaḡulgum uqaqatiqagñiqsuq Moses-mik, aquagunaasiĩ

Moses-ɲum uqautiplugich sivulliaavut uqalɔgnik akuqtuagikkaɲitɲnik Agaayyutmiɲ. Taimakɲaaglaan ilitchuɣirugut qanuq iɲuuniaɲiksrapɲnik.

³⁹ Sivulliapta tupigiyumaɲiɲɲiɲgaat, aglaan suqutiginitkaat aɲalatiqaqhutin kimmutmikkun utiɣukhutin Egypt-mun.

⁴⁰ Taatnaqhutin Aaron uqautiniɲgaat, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrapɲnik, atakkii imɲa Moses annitrivut Egypt-miɲ naluplugu sutilaaɲ.’

⁴¹ Ilinich iɲiqsiɲiqsut aanguumik nuɣɣaqtun aasiiɲ tunillaqtuaqsiplutin aanguaɣmiknun, quviasuutigiplugu iɲiqtaɣikkaqtin argaɲmiknik.

⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginisaallaɲniɲgai agaayuyumiɲaqsipɲugich uvlugianun qilaɲmi, aglausimaruatun makpiɲaaɲatni sivuniksriqirit itnailiplugu,

‘Israel-aagmiunɲurusii,

malɣukipiami ukiumi iɲuilaami tunillaqtuqtusi
agaayuvigigaluaqnaɲa.

⁴³ Igligutiniɲiksi panapkaaqtuummaan aanguaq
Moloch

suli atrinɲa uvlugianan aanguaɣikkapsi Raiphan.
Tamatkuak aangurrigigaasi iɲiqtaɣikkasi
putqataɣvigisrukɲugich.

Taatnaɣusi tuyuɣigisigipsi unɲataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivulliapta iɲuilaami igligutiniɲgaat panapkaaɣ. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruɣ akunɣatni. Moses-ɲum iɲiqtaɣikkaɲa Agaayyutim pigisukkanatun, tuvraqɲugu iliktigun inmi ilisauttusianatun.

⁴⁵ Kinuvatigun sivulliapta akuqtuɲugu taamna panapkaaɣ sivulliamikniɲ igligutiniɲgaat akiqsruutauruamun nunamun.

Joshua-mlu ilinjalu tigusiaḡisaaqsiñiḡaat nuna taipkunakña iñuñiñ Agaayyutim unutanjiñiñ, tavrũaasii panapkaaḡ nappaḡluḡu David-ñum aḡalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David

nakuagiginiḡaa. Aasiñ David-ñum iniginiḡaa Agaayyun nappaitlasipluni tupigmik ilaanun.

⁴⁷ Kiisaimmaguuḡ Solomon nappaiñiqpuḡ taavrumiña tupigmik, agaayyuvikpañmik.

⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinñiqsraqtuaḡ irviḡañitkaluaqtuḡ tupigmik iñuich nappakkañatnik, nipliḡmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnailipluḡu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliqsuḡ, Qilak atanḡuvigigiga aasii nuna tutmaḡvigipluḡu.

Qanutchimikmi tupigmik nappaiñayaḡpisi uvam-nun?

Sumimi minguiḡsiaḡviḡaḡisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtaḡimakkaḡa supayaaḡ tamanna.’ *Isaiah 66:1-2*

⁵¹ “Taipkunatitun pitchigiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasuñitmiusi Agaayyutim uḡalhanik naagasuli ukpiksrisuñitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuuḡ ataramik akilliḡisuirusi Iḡqitchuamik Irrutchimik.

⁵² Sivuniksriqiripayaaḡ sivulliapsi nagliksaaḡtinnigaaḡ, tuḡqutluḡich

Agaayyutim uḡqiraḡtaiñik uḡaḡtuanik inilḡaan agḡiḡksraḡaḡun Agaayyutim nalaunḡaruuaḡ savaktiksraḡa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi

tuḡqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuḡtuigaluaḡhusi

maligutaksraq tumigipluḡu isaḡuliñi Agaayyutim qaisañanik naagasuli tupiḡañitkiksi.”

Stephen Tuḡqutaulha Miluḡtuḡluḡu

54 Ilaauruat uqaqsittaaqtitchirit naalagñiǵmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin inmiknununniñ aňalalguilñiqsut. 55 Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim aňatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumangá qinǵniǵaa suli Jesus qikaqluǵu Agaayyutim taliqpiani. 56 Nipliǵñiqsuq, “Atañji, qinǵniǵa qılak aňmaqluǵu suli Iǵñña Iñuum qikaqluǵu Agaayyutim taliqpiani.” 57 Tamatkua qullinich niprallañiqsut umiklugich siuttatin argañmiknik. Iluqagmin pitchaqlugich 58 aasiñ nunaqqimiñ anitnamitruñ miľuqtuǵatagñiǵaat uyaǵañnik. Iisimariksraқтаat mattagñiǵaich quppiǵaatin iliplugich nukatpiamun atligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. 59 Ilinitñun miľuqtuqtitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigñiǵa piun!” 60 Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsahatigun anasiññuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

1 Saul-ñum ikuaginiǵaa tamatkunuja tuqqutaulha.

Saul-ñum Ukpiqtuanuruanik Nagliksaaqtılha

Taivrumakña uvlumiñ ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtitaugaqsiñiqsut atqunallapiaq. Tavrakña ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaqqiurainñun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisinñuqlugich Jerusalem-mi. 2 Ilañisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iluvignigaa Stephen aliasulikon kinuvǵuplugu. 3 Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsisignigai

ukpiqtuanuruat. Siñiqsraqługich ilinisa tupinich pakagiaqługich anjutitlu ađnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanuħa Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuađiniđaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiņa akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñunun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich naalađniłlapiagnaqsut Philip-ñum uqagikkañiñun. Atakkii qiñiđviginiđaat atlayuagnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutin irrusiqłuich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñunñiñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatłaitchuatlu iluaqsikkauplutiñ. ⁸ Taatnaqhutiñ Samaria-đmiut quviatchallapiagnaqsut.

Simon Anjatkuq

⁹ Taavrumaniguuq nunaaqqimi iñuqagnaqsuq atilinmik Simon-mik. Ilaa quviđutchaktitchiñiqsuq Samaria-đmiunik anjatkuuħikun aasiñ uqaviutigiplugu kamaņaasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqagnañ nunaaqqimi kamanaiññiqsramiñlu kamaņaniqsramiñlu naalađnitqiađipiagnađaat aasiñ uqaqhutiñ, “Taavrumani iñunmi ittuq Agaayyutim sañña ilisimakkaqput Saññiqpauraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quviđutchaktinnikkañi anjatkuuħikun, taatnaqhutiñ naalađnitqiađiñiđaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuađiaqsipmaun tusaayugaallautaq Agaayyutim aņaayuqautaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiđiniđaat, aasiñ paptaakkauplutiñ anjutitlu ađnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni

aasii aquagun paptaaqtiligmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quvigutchanmiñiqsuq qiñiqami Philip-ñum iñiqtağikkanjigun quvignaqtuaniglu atlayuağnaqtuaniglu.

14 Aasiin uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmiunun Agaayyutim uqałhi akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-miglu John-miglu tavrıña. 15-16 Ukpiaqsriılıqsuat paptaakkauplutin Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiññiqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutin taapkuak tikitñamik iniqsruutiniğaiç akuqtuitquplugich. 17 Peter-mılu John-ñumlu illiqiniğaiç taapku arganmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsiñigai. 18 Simon-ñum qiñignigaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragałha tamatkunıña uqqiraqtik illiqipmatigik arganmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñigik maninñik 19 itnaqhuni, “Tunisisitnaptuuq taavrumıña sanñimik. Uvvatuq illiqigupku argamnik inuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” 20 Tavra Peter-m kiunigaa, “Piyacquğvinmugiñ maniksummaqpich! Uvaa tauqsitlanasugiviun maninñik Agaayyutim aatchuutigikkaña? 21 Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiginitlugu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiññiqsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaanı. 22 Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiñiqniñ! Iniqsruğutin Agaayyutmun natqiutitqulutin kaviuğuksaakipnik! 23 İitçhuğigkipiñ immaukkaqsiplutin killuqsriğmik suli killuğmun analatitlutin.” 24 Simon-ñum

itnağniğik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillañniaqsitña Agaayyutmun anasiññuqsacquñillaña.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtuaghutik uqalhiñik atanguruam aasiññ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauğmikni tusaayu-gaallautaq quliaqtuaginiğaak nunaaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu İirakuvik

²⁶ Aasiññ isağulgan atanguruam Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin uñallam tuñaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ İlaa aullaqtigniqsuq. Iqliqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmiumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ğmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-ğmiut taggisiqagñikkanat ataniqtin Kandaki-mik), aasiññ ilaa Jerusalem-muñniqsuaq agaayutyaghuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmukigmiñi tuttuqpagaqtuagmiñi agliqiniqsuq İsaiah-m sivuniksriqirim makpiğaanıñik. ²⁹ İpqitchuam İrrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpagaqtuag maliaqsiluguasiiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiun taamna ilirakuvik agliqipluni makpiğaanıñiñ sivuniksriqirim İsaiah-m apiqsruğniğaa, “Kañiqsiviuñ agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa, “Kañiqsipkağniaqtaunnaña qanuğluña kañiqsiñiaqpik?” ³² Taamna uqalıq agliqiağikkaña itniinniqsuq,
 “İñuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqqutaksraq-timiñun,
 ipnaiyaatun niplitlaitchuatun salikkaukami

ilaa nipligñaiyugattug.

³³ Uqaqsittaaligmiñi iñupayaam anallaqluutiniḡaa atchiksipkaqluguaasiñ.

Kia-unniiñ kanñiulguvagich?

Ilaa kinuvianjitchuq atakkii tuqqutlugu.” *Isaiah 53:7-8*

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanugviiqhuni apiqsruḡniḡaa Philip, “Uqautilhiñauviḡa kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtilaanjanik? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?”

³⁵ Philip-ḡum ilitchuḡipkaqlugu Isaiah-m uqalhaniñ sivulliuplugu uqautiniḡaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauḡimikñi tikiññiqsuk imiḡmun.

Taavruma ilirakuvium nipliutiniḡaa, “Uvva imiḡ! Sum pirailigisivaḡa paptaakkauḡiksramniñ?”

³⁷ [Philip-ḡum piñiḡaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaalhiñaurutin.”

Ilaa nipligñiqsuq, “Ukpiḡillapiḡiḡa Jesus Christ Agaayyutmun iḡñiḡiḡa.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium

tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinniḡaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiḡmun. Philip-ḡum paptaaḡniḡaa. ³⁹ Imiḡmiñ qakikamikaasiiñ

Agaayyutim Irrusian nuktitiḡniḡaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qñitqinjitñamiuḡ igliqtuiḡniḡniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip

ilitchuḡiniqsuq Ashdod-mi itilaḡmiñik. Tavrakḡa tusaayugaallautamik quliaqtuaḡniqsuq iluqañitñi nunaqqiurani tikilḡataḡmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ḡum Mumiḡha

1 Saul-ñumli sivutmuutinigaa aniqsraaqtuilli tuqqutchisulikun tamatkunija Atangum ukpiqtuanjuruaniñik. Ilaa utlautiniqsuq qauklatnun agaayuliqsit 2 aglaqağukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ñuplutinj katrağvinitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. 3 Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanğum qilajmiñ qaggutiniğaa. 4 Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluğaqtimiñik, “Saul! Atanjii! Suvaata nagliksaaqtipija?” 5 Saul-ñum kiuniğaa, “Ataniiq, kisuvich?” Uqautraan nipliutiniğaa, “Uvaña Jesus ilvich nagliksaaqtitağikkan. 6 Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piñksraqnik.” 7 Tavrani Saul-ñum igliqatai taatnakkaulhani qikağniqsut niplitlaiqhutin, tusaagaluqağlugu nipi aglaan iñua qiñinjitlugu. 8 Saul makitnami nunamiñ uiññami qiñitlaiğñiqsuq. Taapkua tasiuqlugu Damascus-muutiniğaat. 9 Ilaa pinasuni uvluni qiñitlaiññiqsuq, niğinjitmuiq naagaunniñ iminjitmuiq.

10 Ukpiqsrruaqaqtuğguuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik. Agaayyutim qiñi quuraaqtitlugu tuqluğniğaa, “Ananias!” Ilaan kiuniğaa tuqluूसiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuña, naalakkikpiñ.” 11 Atangum piñiğaa, “Makillutin aullağiñ apqutmun atiqaqtuamun Nalguqtuamik. Taamma Judas-ñum tupqani apiqsruğumuutin Tarsus-miumik atiqaqtuamik

Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiñiqquuraakun qiñiğniğaa anjun atilik Ananias-mik utlaklugu inmiñun patiklugu arganmiñik qiñitlasitqiksinnigaa.” ¹³ Ananias-ñum kiunigaa, “Ataniiq! Inñugiaktuat inñuich uqautigigaat taamamna anjun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiññiqsuq Damaskus-mun qaukhat agaayuliqsitniñ taluğnaqusiqlugu tigusiliksranağun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutiliğniğaa, “Ananias, Saul-mugiñ. Piksraqtağigiga savautritquplugu uvannik ilitchuğipkautigiluna inñun Jew-ñunitchuanunlu umialinjitñunlu sulii Israel-aagmiunun. ¹⁶ Sulii kaniqsipkağisigiga qanutun nagliksaaħiksrana piqutigipluna.” ¹⁷ Tavrakna Ananias aullağniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuna tupiğmun patinigaa Saul arganmiñik nipliğhuni, “Aniaqaan Saul! Atanğum Jesus tuyuğigaana ilipnun taivruma qiñikkaqpich apqutmi utlautiniqni mauna. Ilaan tuyuğigaana qiñitlasitqiquplutin aasiiñ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqalum kavisainisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ñum irrakniñ aasiiñ ilaa qiñitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niğianikman sayana uttaqinigaa.

Saul-ñum Quliaqtuaħa Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallañniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ñuruat katrağvinjitñun quliaqtuağutiplugich Jesus-kun itnailiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iğniğiniğaa.” ²¹ Tamatkua iluqağmin tusaaruat

taavrumiṇa quviḡutçhakhutij itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñauñitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutçhiraḡaqtuaq ukpiqtuanḡuruanik? Suli maṇa utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiḡuni taatnatchiñik utqutrisukhuni çaukḡiñitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul çuliacqtuaḡiḡmiñi kañiqsipkaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik Jesus taamna Christ-ḡuḡhanik nalupçinaiqḡugu. Jew-ḡuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiññiqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ḡuruat katimaaqsiñiqsut sivunniuçhutij tuqqutçukḡugu Saul. ²⁴ Aglaan kilijniḡaat taatna sivunniuçḡnipluçich. Unnuaqtuummaan uvlumiḡu Jew-ḡuruat çauñaksruḡniḡaat nunaaqçim paañiñi tuqqutçhumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriuat unnuat ilañatni ikiniḡaat Saul aguupmaḡmun atçautipluguasiñ silatmun aḡmaḡḡaḡun katchiqpaum.

Saul Jerusalem-miḡha

²⁶ Tavrakḡa Saul utiḡniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniagaqsigaluḡniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguaḡiplugu ukpiqtuaḡuḡha iqsigiaqsiñiḡaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ḡum ikayuḡniḡaa Saul taapkununçautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kañiqsipkautiḡiniḡai Saul-ḡum qiñiḡha Agaayutmik apçutmiñi suli Agaayutmun tuçḡuḡniplugu suli uçautipmipluçich Saul-ḡum çuliacqtuaḡhanik taluqqutaiçhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluçaani Jerusalem-mi taluqqutaiçhuni çuliacqtuaçaqhuni Jesus-mik. ²⁹ Uçaqatiçaqmiuç akilliḡiçgich Greek-ḡuraaqtuat aglaan ilijitñun

tuqqutchumagaluaqtitluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatiunıñ (ilitchugikaminı taavrumıña) samunautiniğaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanıuruapayaat Judea-mi, Galilee-milı suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutinı irrusigımkkun. Ukpiqtuanıuruat inıuuniqsut taluqsriplutinı Agaayyutmik, suli İpıqtchuam İrrutchim pitchuksaagıñıgai aasıin inıugiaksisaiñaqhutinı.

Peter Lydda-mi Joppa-milı

³² Peter-li igligıniqsuq napmupayaaq. İglikıgmıñi utlakmiñıgai Agaayyutim inıui Lydda-mi.

³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq anıutmik atıqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatılaiıaq, makingiñıñıqsuaq tallimat pınasuni ukiuni siñıgvınımiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniğaa Aeneas, “Jesus Christ-ınum ihuaqsıgaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinnıqsuq. ³⁵ Inıupayaat Lydda-mi Saron-milı qinıiqamitrını taamna ukpiligıñıqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-milı ağnaqağıniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tıgun atqa taiñağıniqsuq Dorcas-mik mumiutiqağıniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqağıniqsuq nakuuruamik ikayuiplıni inuqsraqtuanik. ³⁷ Taamna ağnaq atnığñalıqhuni tuquniqsuq. İğguanıkamitrını inıllanıñıaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninnıqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitrını Peter inniplıgu Lydda-mi, malğunıñik inıñunıñik tuyuqağıniqsut ilaanun, itna uqaksriuqlıgik, “Qilamıksruğutin utlautiinı.” ³⁹ Peter-m itqanaiyaqtiqami malınıñıgik

taapkuak. Tikitmata taamuña mayuutinigaat qulligmun inimun. Uilgañnaat puugnigaat qiaplutin qiniqtitaqlugu atnuğarriañnik Dorcas-ñum iñuunñağmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqlugich iluqaisa taapkua tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiniaqlugu taamna timi nipliutiniga, “Tabitha makittin!” Taavruma ağnam uitñami qiniğniğaa Peter aquviltuniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuğniğaa makititlugu. Tavrakña ukpiqtuat uilgañnaatlu isiqtitlugich qiniqtinniga ilinjitñun iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiña aasiiñ ukpiqsriqhutin Agaayutmik. ⁴³ Peter tuyuğmianuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi añutiqağniqsuq atilimik Cornelius-mik añalatchipluni tallimakipianik añuyyiuqtinik. Taapkuali añuyyiuqtit agğiğniqsuat Italy-miñ.

² Taamna Cornelius agaayyutiqağniqsuq tupiqatituummağmi taluqsriplutin Agaayutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ñuruat nagliñnaqtuanjitñik agaayumaaqtuanupluni.

³ Iñatni unnuksraat pinasugugunnaqsipman qiniquuraağniqsuq nalupqinaiqługu qiniğniğaa Agaayyutim isağulga isiqhuni tuqluqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qiniqpakługu isağulik iqsiłikun kiuniğaa, “Suva? Añuun! Qanuq-samna?” Isağulgum itnağniğaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tautukługu ikayuiłhiñ nagliñnaqtuanik.

Taatnaqhuni itqagigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqagiñ iñuḡnik uvuḡautityaqtillugu Simon taggisiqaqtuaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi taḡium siñaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiuḡ taamna isagulik qiñiḡnaiḡñiqsuq. Cornelius tuḡhuiñiqsuq malḡuḡnik savaktiḡmiñik sulii atautchimik aḡuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaaglugich tamarrumiḡa atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuḡiniḡai.

Peter-m Qiñiquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuḡniqsuq tupqum qaanun iniqsruḡiaqhuni uvluqpaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niḡisulillaapiaqmiuḡlu. Niḡiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiñiquuraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiñiḡniḡaa qilak aḡmaḡlugu sumimña atqaqiaqsiñiḡaa atriqaqtuam ukiḡhaaqpaktun niḡitauruatun nunamun sisamatigun iqirḡuigun. ¹² Taamna imaqaḡniqsuq qanusipayaanik nunam niḡrutaiñik paamḡuqtuanik sulii tiḡmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutinigaa, “Peter! Makil-lutin tuḡquttilutin niḡḡiñ!” ¹⁴ Peter-m kiuniḡaa, “Ataniiq! Taatnaḡumiñaiḡiaqtuḡa! Niḡiḡaqsimaitchuḡa qanutchimik aḡliḡikkamnik unniñ qaayugikkaḡatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilḡiñiḡaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaḡi ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayugnaḡlugich.” ¹⁶ Taatnaiñiqsuq piḡasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiḡhaaq nuqitqiñiḡaa tatpakmuḡa. ¹⁷ Peter isumaksraqtuqaqsiñiqsuq

qanuutautilaanjanik qiñikkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyugikkañi apiqsruqtañiqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiñ ilitchuqsriani kaminñ nutqañiqsut talum sivuñaanun. ¹⁸ Apiqsruñiqsut, “Tukkumaruaqqaqpa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaniqsiñiaqtitlugu qiñiquuraakkañmi qanuutautilaanjanik Ipiqitchuam Irrutchim nipliutiniñaa, “Qakma silatipni pinasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqagiñ. Piqasiñiakkich tuyugikkañigittakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutiñiañai, “Uvaña pakiññigipsitña. Suplusi aggiqpsi?” ²² Taapkua kiuniñaat, “Cornelius-ñum añuyyiuqtit atañgata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruañuniqsuq añun agaayusuuruuq Agaayyutmun suli iluqatiñ Jew-ñuruat kamagiplugu. Agaayyutim isagulgan uqautiniñaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu uqauttutiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiññiañai taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuñuqman aullaqmata malinñiañai. Ilañisaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaaqasiññiañaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiññiqsut. Cornelius-ñum niñiukhuni ilani suli ilauraani katinñaniksimañiañai. ²⁵ Aasiñ Peter isiaqsiñman Cornelius-ñum purviginiañaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitiniñaa nipliutiñiañai, “Makittin! Uvañaptuuq iñuñhiñauruñaa.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginiñaa Cornelius itqutigalugu tupiñmun. Tavraniasiñ ilitchuñiniñai iñugiaktuat iñuich katiñiañiañiañaat. ²⁸ Tavraasiñ nipliutiniñai, “Iñipsipsuuq

ilisimallapiakkaqsi Jew-ηnuruat piqasiqsuutilguyu-miñaitchuat atuqtaksranisigun Jew-ηnūitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaana uvaηnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunitlugu. ²⁹ Taatnaqluna qannigñiqapna utlautiruna pisagumasunaqnaηa. Apiqsrullaglakpiñ, suvaata qannigñiqpiηa?” ³⁰ Cornelius-ηum kiuniġaa, “Sisamat uvlut unjataatni itnaiiyunnaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvlucpaguqman agaayulgisitluna, taimmaiñaq anun atnuġaalik qaummaġiksuanik qikaanik-tiġniqsuq sivuqqamnun. ³¹ Itnaġaana, ‘Cornelius! Iniqsrutitigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqagigai. ³² Tuyuqagĩñ Joppa-mun anutinik uvunautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuaq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qitummairimi taġium siñaani ittuami.’ ³³ Taatnaqluna uiguiñaqlugu qannigikpiñ, iħaaqqutiluġniġiptigut uvunaklakun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuġaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiliksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriħa

³⁴ Peter aullaġniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttuqsrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriħa iñunnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaacqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunηarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñiġaa, taamna sumiunugisiηnaan. ³⁶ Nalupqisuηitchuna tusaati-laapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuġikkaηa Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qiñuiġutripkaġaa iñunnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanġuruuq iñupayaani.

37 Tamanna tusaayugaallautaq aullag̃niipluni Galilee-miñ kinuagun John-ŋum Paptaaq̃titchirim quliaqtuałhan siamittuq iluqaanun Judea-mun. 38 Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqługu piqasiqługu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaŋa. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli ihuaqsirağakkaŋi tamatkua tuunğaum aŋalataŋi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqługu. 39 Aasiin̄ uvagulli qiniqługu iluqaan in̄iqtağikkaŋa Jew-ŋuruat nunaŋatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutiłha sannig̃utamun suli in̄un̄nun tuqqutağilha. 40 Taamna taatnakkaŋat Agaayyutim aŋitqiksitkaa tuqułig̃miñ piŋayuakni uvlut. Ilaŋisa in̄uich nalupqinaiqługu qiniğaat. 41 Iluqallapiag̃miñ in̄uich qiniğitchaluğaat, aglaan qiniğikput Agaayyutim piksraqtaag̃ipluta quliaqtuağitquplugu ilaagun. Uvagut nigiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim aŋitqiksinn̄anikmagu tuqułig̃miñ. 42 Aasiin̄ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigitquplugu in̄un̄nun, ilisimarausimaaqupluta ilaa taivruminaułli Agaayyutim piksraqtaana atanig̃uqługu in̄uuruani suli tuqun̄aruani. 43 Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkaŋat, itna, Kiŋapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ŋum natqigutigisigai killuqsautai atig̃migun.”

*Jew-ŋun̄itchuat Akuqtuiłhat Ipqitchuamik
Irrutchimik*

44 Tavrani Peter uqautrisugaaq̃titlugu iluqaitñun naalag̃niruanun uqauttutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. 45 Tamatkua

Jew-ḡuplutin ukpiqsriruat taamakḡa Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuniqsut Agaayyutmun qaiḡha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununaptuuq Jew-ḡuḡitchuanun.

⁴⁶ Sumiuliraaḡhutin uqqatigun tusaagaqsiñḡaich uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipligñiqsuq, “Uvap-tiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim aḡalatkai. Kiami paptaaqsaiḡiraḡniaqpagich imiḡmik?” ⁴⁸ Taatnaḡḡugich ilaan tiliñḡai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua inḡsruḡniḡaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiḡha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ḡuḡitchuanik Agaayyutim uqaḡhanik akuqtuiruanik. ² Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilanich ukpiqsriruat Jew-ḡuplutin isumaqaqtuat Jew-ḡuḡitlutin ukpiqsriruat nalunaitḡutchiquplugich nakuaginjiniñḡaat Peter-m quliaqtuaḡha Jew-ḡuḡitchuanun. ³ Piñḡaat ilaa, “Uvva aiyugaaq-tauplutin kinuḡatnun nalunaitḡutchinaitchuat, niḡiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴ Taatnaḡḡugich Peter-m uqautilaqsiniḡai qanuq atuumahagun aullaḡniilḡataḡhaniḡaglaan. ⁵ Itnaḡniqsuq, “Itluḡa nunaaqqiani Joppa-m inḡsruḡḡamni qiñiqquuraaqtuḡa. Qiñḡiga sua-imña atqaqtuaq qiññalik ukiḡhaaqpaktun. Ninḡitauruq sisamatigun iqirḡuigun tatpakmakḡa, nutqaqhuni

saniqqamnun. ⁶ Qiñiviksuqapku qiñiqtuᅇa niᅇrutinik uumaruanik paamᅇutlaruaniglu suli tiᅇmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷ Tavraasiiñ Agaayyutim nipliutigaᅇa, ‘Peter! Makillutin tuqqutchiᅇutin niᅇᅇiiñ!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taat-naᅇumiñaipiaqtuᅇa, Ataniiq! Qanusiq aᅇligikkaᅇa qaayuᅇnaqtuaq uvaᅇa uqummiqsimaitchiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakᅇa nipliutitqikkaᅇa, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaᅇa isummatigiyumiñaitchiñ qaayuᅇnaᅇlugu.’ ¹⁰ Taatnaiᅇlᅇlugu atuummiruq piᅇasuniaglaan, aasiiñ taamna qiñikkaᅇa nuᅇqitaupluni kiᅇumun tatpakmuᅇa. ¹¹ Taatnaqtitluᅇa piᅇasut iñuich tikiññiqsut taavrumuᅇa tupiᅇmun nayukkamnun. Taapkua tuyuᅇirauniqsuat uvaᅇnun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaᅇa maliquᅇlughich qanuᅇviitchuᅇaᅇnaᅇa. Ukua itchaksrat aniᅇatiut tuvaaqasigaatᅇa Caesarea-mun. Iluᅇata isiqtugut Cornelius-ᅇum tupᅇanun. ¹³ Aasii uqautipluta Cornelius-ᅇumli qiñiᅇquuraakkaᅇmiñik isaguliᅇmik tupiᅇmiñi aasiiñ nipliutiplugu, ‘Joppa-mun tuyuᅇaᅇutin uvuᅇaᅇtityaᅇtirruᅇ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkaᅇan anniqsuᅇisigaatin kiᅇuniᅇtuuummaᅇpitlu.’ ¹⁵ Aasiiñ tasamuᅇitᅇluta uqaaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai iliᅇich atrillapiaᅇlugu piᅇi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagitka Agaayyutim uᅇaᅇhi itnaqsimaruat, ‘John-ᅇum imikun paptaaqtitchiᅇha aᅇlaan ilipsi paptaakkaugisiᅇiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷ Taamna nalupᅇinaillapiaᅇtuᅇ Agaayyutim qaitchiᅇhaptuuᅇ

Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ḡuḡitchuanun atriplugu qaisagikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuḡlugu nutqaqtikisivigu Agaayyun savaaksrananiñ?”
 18 Taatnailiplugu tusaakamitruḡ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinisa nutqautinigaat pisaanḡatriḡ. Ilinich quyaaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutiḡ, “Agaayyutimtuuq piviqatilluḡniḡai mumikksranatigun Jew-ḡuḡilaat piññaktaaquplugich isuitchuamik iñuuhigmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

19 Tamaakḡa ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuaqsiuplutiḡ aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqḡugu. Iḡaḡich tikiumaniqsut Phoenicia-mun ilaḡich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqahutiḡ tuḡaaqḡugu Jew-ḡuruanun kisiitñun. 20 Aglaan ilaḡilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkunuḡaptuuq Jew-ḡuḡitchuanun uqautigilumaagñigaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. 21 Agaayyutim sayyiqsimaniḡai, aasiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Ataniḡmun ukpiqsriḡikun. 22 Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutiḡ tuyuqagñiqsut Barnabas-mik Antioch-mun. 23 Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuḡiniḡaa Agaayyutim savaagikkaḡa taamani, aasiñ quyallapiagñiqsuq. Ilaan pitchuksaagñiḡai iluḡaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluḡnaaqsimaaḡikun. 24 Barnabas iñullautaupluni ukpiqsriḡlapiaghuni Ipqitchuam Irrutchim

analataginigaa. Tavraasiiñ iñugiaktuat iñuich maliguaqtiguñiqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakña Barnabas aullagñiqsuq Tarsus-mun pakkiaglugu Saul. ²⁶ Aasiiñ paqitnamiuñ Antioch-muutinigaa. Tavranciasiiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanjuruani ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanjuruat taiyuutiniñiqsut sivulliuplugu “Christ-ñum iñuifñik.”

²⁷ Taatnałhatni tamaani ilañilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun.

²⁸ Iłañat atiqagñiqsuq Agabus-mik sivulikkauğmigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqagñiqsuq nigisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiiñ nigisunnaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukliupkaqlugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutiñ ukpiqtuat sivunniğñiqsut aatchuutini tuyuqagukhutiñ piyummiñağniqtutilaağmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Ilinich tuyuğniqsut aatchuutini Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanjuruat qaukliñitñun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ñum aullagñiifñigaa nagliksaaqtitchiñiq ilañitñik ukpiqtuanjuruat.

² James, John-ñum aniqataa, savikpañmik tuqqutinnigaa. ³ Aasiiñ Herod kañiqsikamiuñ quyalitñiñi Jew-ñuruanik tigunigaa Peter suli nanjititchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna

irrutriħa atuummiñiqsuq niġħatni pup-saṅniġilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruṅ inillaṅniġaat isiqsiviṅmun, qaitlugu sisamaiñun aṅuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ṅum sivunniġaa Peter tikiutilugu iñuṅnun atanniqsitchuklugu niġiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauliġmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtaulħani ukpiqtuaṅuruatli iniqsruutinġaat piḷiqillapiaqhutiṅ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaħa Isiqsiviṅmiñ

⁶ Herod-ṅum tikiutisukka Peter iñuṅnun atanniġuklugu sivuġaatni iñuich. Unnuanani anitchiḷiksraṅan iñuṅnun Peter siñiṅniqsuq akunġatni malġuk munaqsrik, malġuiñik kalimñiġnik pituqaqhuni, suli isiqsivium paanġi qaunaksriqaqhutiṅ munaqsriñik. ⁷ Taimmaiñaq atanġum isaġulga sagviġniqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isaġulgum iqiqsaġniġaa aksiklugu Peter tuiqqanagun nipliutiḷlugu, “Qilamik makittin!” Tavrauḷaa kalimñiġich katanġniqsut tayaġnikniñ. ⁸ Isaġulgum qilamiksriġniġaa, “Tapsiaġiksaaġutin, aluġutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isaġulgum nipliutipsaaġniġaa, “Uliġaaġutin malinħa!” ⁹ Peter-m maliaqsiñiġaa isiqsiviṅmiñ kaniqsillapiaġaluaqnagu isaġuliṅmun taatna piḷi. Ilaa siññaqtuġasukniaġniqsuq. ¹⁰ Apqusaagutiniġaa sivulligñi qaunaksrini tugliṅitñi sulipsuq, aqulliupluguasiiñ tikiñniqsuk savigruaġmun paamuñ anigisiḷlutik nunaaqqimun. Taamna paa aṅmalġiñniqsuq inṅmigun, ilinħaasiiñ aniplutik. Iliṅik qilamiksruqħutik apqutikun, aasiiñ taimmaiñaq isaġulgum uniṅniġaa Peter

tamauna. ¹¹ Tavrani Peter-m kanıqsivaaluaqsiñigaa tamanna atuumaruaq. Uvva itnağniqsuq, “Nalupqiginaiğiga Agaayyutim tuyuqałha isagulinmiñik annautisaqlıña Herod-ıum aňalatchıłhaniñ. İlaan annıqsuqmıgaana Herod-miñ suli Jew-ıuruaniñ piyaqquisuktuniñ uvamnik.”

¹² Taamna qaugriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinunğanun Mary-m, aakanan John Mark-ıum. Tavraniı iñugiaktuat katimaniqsut inıqsruqhutin.

¹³ Taluata silataani Peter katchaqtuğniqsuq. Niviaqsiq atıqagñıqsuaq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa ılsaqlıgnıgaa. Quviatchaqtıqpaitłuni aňmautıgaluaqnaguunniñ utıqtıgnıqsuq kiñumun uqagıaqhuni, “Peter qakma!”

¹⁵ Taapkua nipliutinıaat, “Kinniıivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiagruk nalupqısunıñniqsuq. Aasiñ kiulgiñniğaat, “İrrusia pıvalukkiñ.”

¹⁶ Peter-m nutqautinıñniğaa katchaqtułı. Kiisaimmatai aňmautiniqpaat. İlinısa qıñıqamıtrun quviğutchanıqsut niğıungıllaqhutin. ¹⁷ Peter-m urriqanıgai nipaisaaqıplugich aasiñ uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annısisılaagmiñik isıqsivıniñ. Uqautipsaagıgai, “Kilikumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.”

Aasiñ ilaa aullağniqsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutqıkman isıqsivium qaunaksrai aupıllanıqsut. Kanıqsitłaiğniğaat qanuqtilaana Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliriñıqsuq iñunun pakaqıplugu Peter aglaan paqıniñniğaat. Herod-ıum apıqsruqtuqqaagıgai munaqsrit aasiñ tilisigıplugich tuqıqtıplugich. Tamanna

atuumaanikman Herod Judea-miñ aullagñiqsuq
ittuallagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ηum Tuqułha

²⁰ Herod-ηumguuq qinnausimallapiagñigai
iñuich iñuuniaqtuat Tyre-milū Sidon-milū.
Taatnaqhutin ilinisa katiplutin qinñigagñigaa
Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu
ilauraannaktaagñigaa umialgum tuglia,
taamna atiqaqtuag Blastus-mik. Aasiñ
taatnaqqaaqhutin utlautiplutin Herod-mun
injqsrugagñigaa qinñiigusimaafiksragmiktigun,
atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut
niqiqagviiqatut umialgum nunagikkañaniñ.

²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod
atnugaaqtuqhuni umialgutnagmiñik aquvinniqsuq
atanguviniñun uqautriviksragmiñun iñuñnik.

²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalagñiruat Herod-
mik nipliagaqsiñiqsut itnaqhutin, “Taamna
Agaayyutim nipigigaa. Inñuññaq nipiqañitchuq
taatnatchiñik.”

²³ Taimmaiñaq Agaayyutim
isagulgan Herod atniñnatchigñigaa injalañiñi
atakkii kamakkutaitłuni Agaayyutmik. Qumaich
niñiñigaa aasiñ tuquniqsuq.

²⁴ Aglaan
ukpiqtuarguuq siamitchiñiqsut Agaayyutim
uqałhanik aasiñ iñugiallapiaqtuat akuqtuñigaa.

²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik
savaagmikk utigniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-
mun tuvaaqatigiplugu John Mark inmikkun.

13

*Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha
Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun*

1 Ukpiqtuanjuruat Antioch-mi ilaqaḡniqsut iñuḡnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliḡmik Taaqsipaḡmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqaḡniqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. 2 Uisauraagḡniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniḡai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagḡisigik uvaḡnun savaaksranun tuḡluummatigikkamnun iliḡniknun.” 3 Tavra uisauraagḡhutiḡ agaayuanikamiḡ argaḡmiknik patikḡugiglu tuyuḡiniḡaich.

Uqqiraqtik Cyprus-muḡhak

4 Ipqitchuam Irrutchim tuyuḡiniḡik Barnabas-lu Saul-lu. Iqliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakḡa tiksigḡniqsuk qikiqtamun taiyuutiliḡmun Cyprus-mik. 5 Iliḡnik tikitḡamik Salamis-mun nunaagḡiu-ramun Cyprus-mi quliaqtuaḡniqsuk Agaayyutim uqaḡhanik Jew-ḡuruat katraḡviatni. John Mark-mik ikayuqtiqaḡniqsuk. 6 Tavrakḡa nunakuagḡhulik taavrumuuna qikiqtakun tikiñḡiḡsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñḡiḡsuq aḡatkumik Jew-ḡuruamik atiqaktuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaḡniḡsuq sivuniksriqiraunipluni. 7 Ilaan ilannaḡiniḡaa kavanauruagḡ taavrumani qikiqtami, atiqaktuagḡuuq Sergius Paulus-mik suli puḡiksuaḡupluni. Taavruma kavanauruamguuq aiyugaaqtullapiagḡniḡik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqaḡhanik. 8 Aglaan taavruma aḡatkum Elymas-ḡum akilliḡiḡsuḡniḡik taapkuak atakkii

kavanaauruaq ukpiqsritquniluglu Christ-mik.
 9 Aasiin Ipcitcheam Irrutchim anjalatagigaa
 Saul, taggisigagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma
 Paul-um qiniqamiun nalininaaqluglu taamna
 anaktuq 10 nipliutinigaa, “Ilvich tuungaum
 atrigigaatin! Iluqaan nakuuruaq uumiginigii
 ataramik kinniplugich iinuich pisaasuipkun.
 Uqautiginaiun Agaayyutim ilumutuulha
 sagluuqtuanuniluglu. 11 Pakma Agaayyutim
 anasiinhuqsaginiaatain. Qinihlaisaallakkisirutin
 qaumamik.” Taatnagluqaatuq Elymas-
 num ilitchuqhigigaa taaqtuamun matulhak
 irranmi. Ilaa saptaaqsihiqsuq kisumun iinunmun
 tasiullaniniaqupluni arganmigun. 12 Kavanaauruam
 qiniqamiun taamna atuummiruaq ukpiligiiqsuq
 quvigutchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

*Paul-lu Tuvaaqatiunilu Antioch-munniqsut
 Pisidia-mi*

13 Paul-lu tuvaaqatiunilu Paphos-miin
 tiksighiisut Perga-mun Pamphylia-mi. John
 Mark-um uninigik utiqhuni Jerusalem-
 mun. 14 Taapkuak Perga-miin iglighiisuk
 tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-
 nuruat minguiqsiaqviata uvluani utlautiniisuk
 katragviatnun aquvitlutikaasiin. 15 Moses-
 num maligutaksraha suli sivuniksriqirit
 aglaanitiin agliqianikman katragvium qauklinisa
 itnaghiinik, “Aniaqatiuk, uqaututiksraqaguptik
 pitchuksaagutmik iinunun uqaqugiptigii
 ilinithun.”

16 Paul makitnami urriqaplugich
 uqautiaqsihigai, “Jew-nuqatiumaan suli

sumiunuruapayaasii taluqsriruasii Agaayyutmik!
 Naalaǵnillaksitŋa! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-
 aaǵmiut sivulliavut piksraqtaaǵinikkaŋi. Ilaan
 kamaŋaqsiptaǵuǵich taimani iŋuuniaŋhatni Egypt-
 mi. Suli Agaayyutim annisipluǵich Egypt-miŋ
 sanŋimigun kamaŋaqtuakun. ¹⁸ Suli malǵukipiani
 ukiuni Agaayyutim iǵlutuǵuǵich Israel-aaǵmiut
 iǵlauŋhatni suviksrailaami munagipluǵich. ¹⁹ Tavra
 iŋugaaǵruich Canaan-mi piyaqquanikamigich
 iŋuksraqtaǵmiŋun nunaksrirutiginigaa. ²⁰ Suli
 aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat
 malǵukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiŋigai
 sivulliuqtiksraŋitŋik iŋuguǵniaŋhanunaglaan
 Samuel-ŋum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiŋ
 taapkua Jew-ŋuruat umialiqaǵuaqsipmata
 Agaayyutim qaitchiŋigai Saul-mik iǵŋiŋanik Kish-
 ŋum kiŋuviaŋiŋiŋ Benjamin-ŋum. Malǵukipiani
 ukiuni atanniqsuqtigiluummaan umialiginigaa.
²² Aglaan Agaayyutim Saul piiǵuǵu inaŋiqsinnigaa
 David-mun umialiguǵuǵuasii taapkunua.
 Taamna iŋuk Agaayyutim itnautigimanikkaŋa
 sivuani, ‘Taamna David iǵŋiŋa Jesse-m iŋuk
 quviasuutigigiga atuigisipluni pisuǵigikkamnik
 iluqaagun.’ ²³ Taavrumakŋa David-ŋum
 kiŋuviaŋiŋiŋ Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik
 anniqsuqtiksramik Jew-ŋuruanun, taatna ilaan
 akiqsruǵmisun. ²⁴ Sivuani Jesus-ŋum agǵiŋhan
 John-ŋumli quliaqtuagutiniǵai iluqaisa Jew-ŋuruat
 mumiqupluǵich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiŋ John
 naatchiyasikami savaaǵmiŋik ilaan nipliutiniǵai,
 ‘Kisuunasugivisitŋa? Uvaŋa taivrumiŋaunitchuŋa
 niǵiugikkaqsi. Ilaapiaq agǵiǵŋiaqtuq kiŋupkun.

Uvaŋa taivruma isigaiñi aluġutaiqsiksraulunjaunniñ nalliummatinitchunja.’

²⁶ “Aniqatiumaan, Abraham kinjuviaġikkaŋasii suli iluqasi uvani taluqsriruasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuġiakun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-ŋuruat iñuuniaqtuat Jerusalem-mi suli sivulliuqtuummaġmiñ ilitchuġinjiññaat Jesus Anniqsuutaulha. Minguiqsiagvipayaami agliqiraġigaich uqaut-tutinich sivuniksriqirit katraġvinmikni aglaan kaŋiqsisaitluġich. Patchisigikamitruŋ Jesus ilinisa ilumun atuumapkaġniġaich sivuniksriqirit uqautigikkaŋich. ²⁸ Sumikunniñ patchisiksraitchaluanjaġmiñ agvisiksraitluġu injiġniġaat Pilate tuqqutitqupluġu. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqaut-tutai maliguaqtaiñ atqaġniġaat kikiaktuutriviñmiñ inillakluġuasiñ iluviġmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anitqiksinnigaa tuquġiġmiñ. ³¹ Iñugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuġniqsuq tamatkununja igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkua ilisimaraurut ilaagun iñugikkaptiknun Jew-ŋuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttuq uqautigiptigiñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkaŋa sivulliaptiknun pakma atuumapkaġniġaa uvaptiknun kinjuviaŋuruanun anitqiksitnamiun Jesus iñuuliġmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruq itna,

‘Ilvich iġniġigikpiñ,

uglUVak aapaġuqtunja ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anipkaqamiun Jesus tuqqutqikku-miñaiqluġu akiqsrupsaagniqsuq itna,

‘Aatchuqniagipsi ipqitchuaniglu nalupqi-
naitchuaniglu akiqsruutigikkammik David-
mun.’ *Isaiah*

55:3

³⁵ Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li ni-
pligñiqsuq,

‘Savaktin ipqitchuaq aupkağumiñaitkiñ.’ *Psalms*

16:10

³⁶ David-guuq savautrigaluaqmirusaq
Agaayyutmik iñuuhigmiñi. Tuqupman iluviğnigaat
piqasiutiplugu sivullianñun, timaa aasiñ tavrani
aupluni. ³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutim
añipkakaanja tuqułigmiñ aunaichuq. ³⁸ İauramaañ,
iluqasi kanıqsirusraurusi ilumutuuhigmik quliaq-
tuagikkammik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-
kun Agaayyutim natqihñiñaugai killuqsautisi.
Kiñaunniiñ tupiksriñiağimigun maligutaksraiñik
Moses-ñum nalaunñasipkakkauyumiñaitchuq
Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsriuruaq
ilaanik nalaunñasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik
qaunagititchi. Atuumminñitchumauq ilipsitñun
taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuağilugu piyaqquğniaqtusi.

Iñuupkağlusi savaaqagisiruñja ukpiğiyumiñaisapsitñik
unniñ iñuum uqautiniagaluqpassi.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsipmaknik
katragviatniñ iñuich aiyugaaqtuaqsiñiğaiç
utitqiquplugik minguiqsiağvik tikitqikpan
uqautipsaagıaquplutiñ tamarrumuuna.

⁴³ Kinuagun katimalñhum iñugiaktuat Jew-ñuruat
suli mumiksimaatquaat Jew-ñuruat ukpiğusiatnun

maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinjik pitchuksaagnaigaich ataramik tunjavigitquplugu Agaayyutim ihuaqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqalhanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-ñuruat qiñiqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalillapiaqhutin akikñaqlugich Paul-ñum uqautai uqağniqñuutiaqsiñigaat.

⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqsranillapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqalha sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnahipsigun ayakkiksi iñuuhiq Agaayyutitñaqtauruuq. Taatnamik uniññaigipsi aullağunuk tamatkununa Jew-ñunitchuanun.

⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailiplugu,

‘Nalunaiqsagigikiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ñunitchuanun

anniqsuquplugich iñuich suniananipayaaq nunam.’”

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-ñunitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqalhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuuiqaquplugich Agaayyutitñaqtauruamik ukpiqsriñiqsut.

⁴⁹ Uvvaguuq Agaayyutim uqalha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami.

⁵⁰ Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağanik kamagikkauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik sulii qaukhiñik taavrumani nunaqqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ.

⁵¹ Uqqiraqtik ipsunigaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun.

52 Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuṅniqsut Ipqitchuam Irrutchim aṅalatlugich.

14

Iconium-miithak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilgiññiqsuk Jew-ṅuruat katraḡviatnun. Uqautrillautapiagataḡniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ṅuruatlu Jew-ṅuṅitchuatlu ukpiqsriḷiqsitlugich.

² Aglaan Jew-ṅuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ṅuṅitchuanik. Iliṅisaunniiñ akikṅaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik.

³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtualhakni ihuaqqutriḷigmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiñiqtinnigaa uqauttutaak ilumutuulha.

⁴ Nunaaqqim iñui malḡuiguḡniqsut, ilaṅich iñuich ilaliutiplitiṅ Jew-ṅuruanun atlatsuli tappiutiplitiṅ uqqiraqtiṅnun.

⁵ Kiisaimma Jew-ṅuṅitchuat suli Jew-ṅuruat sivulliuqtituummaḡmiṅ sivunnigñiqput aṅallaqḡugukḡugik unniñ miluqtuḡlugik uyagaṅnik.

⁶ Uqqiraqtik ilitchuḡikamitku taamna sivunniugun qimaṅniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqiṅñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiññiqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniḡuq Lystra-mi qiñigñiqsuk iñuṅmik pilguirrutiaqtuamik isigaṅmigun anilḡataḡmiññiḡlaan. Pisunḡaṅiññiqsuq

aglaan aquppitlapiuni. ⁹ Taamnaguq

naalagñiñiqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiiñ ilitchuǵiplugu taavruma ukpiqsrísilaaña ihuaqsikkaułiksraǵmigun Paul-ñum qiñiaqsiñiǵaa nalaagun ¹⁰ nipliutiniǵaa nipitusipluni, “Qikaǵiñ.” Taamnaguuq añun maksriññiqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvraguuq iñugiaktuam Paul-ñum savaaǵikkaña qiñiqamiun Lycaonia-ǵmiuraaqhutin noprallañiqsut itnaqhutin, “Agaayyutivut iñuguǵniqsut aasii atqaqhutin uvaptiknun.” ¹² Atchiǵñiǵaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavrani guuq piqagñiqsuat agaayyuvini mik aanguaǵmiknun Zeus-mun silataani nunaqqim. Aasiiñ agaayuliqsi taamavrumuña Zeus-mun tikiutriñiqsuq uumaruanik añusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillaǵuaqsiñiqsut kamaksrisukhutin uqqiraqtinik.

¹⁴ Uvvaasiiñ ilitchuǵiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu aliktuǵniǵaik atnuǵaatik aasiiñ upaktuutiplitik itnaqhutik tamatkunuña, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasiǵaqpisi? Iñuñhiñauruguk ilipsisuntuuq. Aggiqsuanjuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mu-miqugaluaqhusi matkunakña agaayyutinñuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaañianiktuami iluqaisa iñuich ilatchiǵniǵai sivunnitlasiplugich iñuuniałhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kañiqsimapkaǵniǵaa nakuuruanuñhi savaallautagmigun, sialuk tatpakmakña qaitlugu suli niqiksrat nautchiat piviksrañisigun

qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.”
¹⁸ Taatnailiplugu uqautiurağniallaisa Barnabas-
 numlu Paul-numlu nutqaqtipqaurağniğaik
 tunillaikisrañatniñ inmiknun.

¹⁹ Aasiiñ ilañich Jew-nuruat Antioch-
 miñ Pisidia-miittuamiñ suli Iconium-miñ
 tavrunalgiññiqsut. Tavra piqatik سراğniaqtuqhutiñ
 iñugiaktuanik inmiknun uyağañnik miłtuqulgiññiğaat
 Paul. Kalinñiğaat anitlugu nunaaqqimiñ
 tuqunasukniaqlugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiunji
 katipmata avataanun Paul makitluni utiğniqsuq
 nunaaqqimun, uvlaakuqmanaasiiñ ilaalu
 Barnabas-lu aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utihak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuaqmaknik
 tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat
 ukpiqsriligñiqsut. Tavraasiiñ utiğniqsuk Antioch-
 mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-
 kunlu. ²² Pitchuksaaqlugich tunñaviqaqplugich
 Agaayyutmik, uqautiniğaiç itna, “Uvagut
 iğlutuqtuksraurugut iñugiaktuanik ihuilliuğutinik
 isitlasiñiapiğuta añaayuqataanun Agaayyutim.”
²³ Tikitchağikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiq-
 sisiraqniğaiç ukpiqtuanjuruat qaukikisrañitñik,
 suli agaayuqqaqhutiñ uisauraaqhutiñlu tamar-
 rumani uvlumi iniqsruiutiniğaiç Agaayyutmun
 qaunagitquplugich tunñavigikkañatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m
 nunañani Pamphylia-mun tikiññiqsuk.

²⁵ Tamatkunani Perga-mi lu tusaayugaallauta q

uqautigiaqsilgiññigaak, tavrakñaasiiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utigniqsuk Antioch-mun aullaqqaagataḡvinmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautilhakni inmiñun. Taavrumuna utigniqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinniḡaich iluqaanik Agaayyutim savaanjanik tumigiplugik suli Jew-nunitchuatunniñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavraniasiñ ukpiqtuaqatiu-mikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilanjich tikiññiqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitjutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqlugich Moses-nun tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsuk ilinjitñik taavrumuuna. Taatnaqhutin sivunnigñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksraḡigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukñitlu tamatkunuuna Moses-nun tillisaigun. ³ Taatnaqhutin ukpiqtuanjuruqaatinjisa tuyuḡiniḡaich. Igligñiqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautripłutin Jew-nunitchuatunniñ muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiñ Jerusalem-mun

tikitmata ukpiqtuanuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik suli qaukligñik paglanigaich. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaña inmiktigun. ⁵ Aglaan ilanich ukpiqsriuat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-ñunitchuat ukpiqsriuat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqautikkaulutin tupigiraksraginilugu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanuruat qauklinisalu katimaniqsut isummatigisuklugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqmata Peter makitluni nipligñiqsuq, “Aniqatiumaan! Iñisimarusi inilgaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-ñunitchuanun ukpiqsritquplugich Jesusmik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimaligmigun iñuich isumanitñik uqagigaa akuqtuñi Jew-ñunitchuanik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinillu atlakaagisingsitkaatigut. Killuqsautinitñik natqutininigai ukpigiaqutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiñ Agaayyun suli Jew-ñunitchuat tupiksripkagnaiglugich tillisunik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpigigikput Agaayyutmun anniqsuhipput ihuqqutritñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalagñiñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuagnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtagikkañagun inmikkun akungatni Jew-ñunitchuat.

13 Uqaguiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitja! 14 Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağniipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaqługu Jew-ñuñitchuanıñ iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyu-miñaqsiplugich. 15 Suli sivuniksriqirit uqautaat-nun immiutilha itnauvva aglausimaruanun,

16 ‘Aquagun Atanguruanaa utigisiruja.

Aasiili ikayuitqikkisiruja David-ñum kinuvianjıñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkaauruaq.

17 Iluqagmin atlatlu iñuich pakaaqagumuut Agaayyutmik,

iluqagmin Jew-ñuñitchuat piksraqtaagikkatka uvanun.

18 Taatna Atanguruaq uqaqsimaruq,

ilitchuğipkairuaq tamatkunıja inilğan.’ *Amos 9:11, 12*

19 “Aasiin uvanali sivunniutigiga uqumailliuqtitpañasunagnagich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksranısigun Jew-ñuñitchuat mumıksuat Agaayyutmun. 20 Aglaan aglaglugich uqautılavut qanusıq niqi tunillaumaakpan aanguanun nigıtqunıllugu, suli qaayugnaqtualıgmiñ atlatulıkun piisimaaqulugich, suli augiqsimailaanik nigrutıtuqunıllugich unniin aukuqunıllugich.

21 Taimakñaqana Jew-ñuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiıplugich iñunun ktrağvinıñi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpiqtuanuruanun Jew-ñuñitchuanun

²² Tusaakamisigin uqqiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqagmiglu ukpiqtuanjuruat sivunnigñiqsut anutinik piksragukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisiqaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautauniqsuak ukpiqtuaqatiumikni.

²³ Taapkuñnuuna tuyuutinich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaannagmik iluqaitñun Jew-nunitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-mi lu suli Cilicia-mi.

²⁴ Tusaanigikput ilanjitñun ilagikkaptiknun ihullutaagniplusi akatlusi uqahigmikkun, taatna pitqulugich pinjtkaluaqtitlutin uvaptiknun.

²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqagtugut uqagiaqtauksranik aasii aullaqtitlugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-mi lu Paul-mi lu,

²⁶ taapkuak iññuk suksraagiruak iñuukigmiknik savautriugmikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqautipsaaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun.

²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisunjitlusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniña atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun nigifñasi auk-

tusunjaqasilu unniñ qimisimaruanik nigrutmik nigifñasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtualigimñ atlatuhikun. Taapkunakña qaunagigupsi pillautagniaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-

mun katipkaǵniǵaich iluqaisa ukpiqtuat aasiñ qaitchiplugich taapkuniǵa aglañnik.
³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutinich quviatchañniqsut pitchuksaaǵiǵmikkun.
³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauliǵmikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaǵlugich ukpiqsriǵmikkun sayyaksaaǵlugillu. ³³ Aasiñ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunjitñik taikuuqhutin aullaqtinniǵaich kinumun tuyugirinjitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunnigñiqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñagñiqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanǵuruam uqalñiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avithak

³⁶ Kinjavatigun Paul-ñum nipliutiniǵaa Barnabas, “Kiata, utiǵvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqalhanik quliaqtuaǵvigikkavuk tik-itqattaaǵlugich aniaqatiut kañiqsityaǵlugu qanuǵli pisilaanǵat.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisuñniǵaa John Mark aullaǵumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ikuaginjtkaa aullautilha ikayunjitlugikkii quliaqtuaqmaknik, unitlugikunniñ Pamphylia-qsiulhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillapiagñiqsuk piqatigiññiqhutikunniñ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaǵniqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullaǵniqsuq. Ukpiaqtuaqatiutik iniqsruutiniǵaich Agaayyutmun qaunagitquplugik igliñhakni. ⁴¹ Igligñiqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiñ Paul-ñum sayyaksaaǵlugich ukpiqtuanjuruat ukpiǵutinich.

16

Timothy-m Piqasiutiŧha Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluqaqamik tikilgataġniqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniġuuq ukpiqtuaqaqmiñiqsuq atilinmik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpiqtuanupmiñiqsuaq Jew-ŋupluni aglaali aapaŋa Greek-ŋupluni. ² Iluqaġmiŋ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-milu uqautigillautaġniġaat taamna Timothy. ³ Paul-ŋum Timothy maliquniġaa inmigun. Taatnaqlugu nalunaitŋutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ŋuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunjitmatruŋ taamna Timothy aapaqaŧha Jew-ŋuŋitchuamik. ⁴ Apqusrautiġmikni nunaqqiurani uqautiniġaich ukpiqtuanuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukliich Jerusalem-mi sivunnikkaŋitñik ilinjitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutiŋ ukpiqtuanuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriġmiktigun suli ilaniktuuġniqsut ukpiqtuaġuqtuanik uvluġaġipman.

Paul-ŋum Qiñiqquuraalŧha Troas-mi

⁶ Taapkua igliġniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ġmiut nunaŋat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatiŋ tusaayugaallautamik Asia-muutriŋiññiqsut. Ilinich taunuŋaŋiññiqsut. ⁷ Aasiñ qallikamitruŋ Mysia-m killiŋa saqusukkaluaġniqsut Bithynia-m tuŋaanun, aglaan Jesus-ŋum Irrutchiġmigun taatnamuquŋiññiġai. ⁸ Taatnaqhutiŋ nalġuġniqsut Mysia-kun tasamuŋa Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquuraaġniqsuq Macedonia-ġmiumik

qiññuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayugiaqtigut!”¹⁰ Paul qiññiquuraaqtitqaaqlugu itqanaiyaqtiqapta aullaq-tiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqluhiput tusaayugaallautamik quliaqtuagiaqupluta iñunun taakipkununa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuagutha

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalguqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaaqqiatnun Macedonia-gmiut, iñugiaktuanik Rome-magmiunik iñuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut. ¹³ Minguiqsiagvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlautirugut kuugum siñaanun iniqsrugiaagasugiplugich. Aquvitnapta uqaaqtuutrirugut agnanik tavruraptuuq katiruanik. ¹⁴ Iñat naalaqtikput atiqagniqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanuniqsuq sunjauraammaqiksuanik ukiñhaanik, aggiqsuanunumapluni nunaaqqianiñ Thyatiram. Kamaksriruanuniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsiqkaqaa akuqtuñiksrananun Paul-nun uqagikkañiñik. ¹⁵ Taamna agnaq paptaakkaukami piqasiqhuni tupiqatiunñik ilaan aiyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpiqtaununasugigupsitña utlanttutitchi tuppamni itchaqtuagusi.” Kayunaiñigai tukkiqñugichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtauthak Philippi-mi

16 Uvlut ilañatni iniqsruǵviptiknun utlautihaptikni kipaluuniksuaq niviaqsigaksraq nalautkikput. Ilaa tuunǵaқтааǵniksuaq taatnatchikun sanñiqalǵmigun sivuniksriqipluni, aasiiñ atqunaq manıñmik piññautinikkaña atanni. 17 Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamanǵniqsrauruaam Agaayyutim.” 18 Iñugiaktuani uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnaǵniqsuq. Uvvaasiiñ Paul-ñum aǵiuplugu kiniaqługu irrusiq itnaǵniǵaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguuq tuunǵaқтаq aniñiqsuq niviaqsigaksramiñ.

19 Tavra pigirai ilitchuǵikamiñ maniññañniutriñ piiqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniǵaich. Kaliksraqługik katimmaviñmuutiniǵaich sivulli-uqtinıtñun. 20 Rome-maǵmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniǵaich itnaqhutiñ, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñuñnik nunaaqqipsitñi. 21 Iisautriplutiñ atuqtaksrirutit akikñaqługich maliñniakkavut. Rome-maǵmiunurugut! Iliñisa ilisauttutiñich akuqtugumiñaitkivut unniñ tupigiyumiñaitkivut.” 22 Iñugaǵruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-maǵmiut añalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnuǵaanjnik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasii ipiǵaqtuquplugik. 23 Ipiǵaqtuqqaqługik isiqtaupkaǵniǵaich, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaqu-plugik. 24 Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillañniǵik qamaniakhiǵmun inimun, isiganjglu payañaiqsuusiqlugik uqumailanik qiruñnik.

25 Uvvaasiiñ unnuaqpaguǵuñnaqsipman Paul-lu

Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlat isiqtauqatinikñik naalagñiñigaich.

²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunḡavii auliyañniqsut, talupayaat aḡmaqlugich suli kalimñigich isiqtapayaaniñ katakhutiḡ.

²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchugiplugu talut aḡmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqqutchaḡumaaqsiliḡniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ḡum nipitusipluni nipliutiniḡaa, “Aniyasaaq-nak ilipnun! Iluqata ittugut!”

²⁹ Isiqsiri qiññaḡniqsuq nannimik. Itchaglukami tatkiḡvunḡa punniqsuq uulillaḡmi sivuḡaaknun Paul-lu Silas-lu.

³⁰ Tavrakḡa annisikamigik atlamun apiqsruḡniḡik, “Aḡutiik! Qanuḡluḡali anniqsuḡayaqpik?”

³¹ Taapkuak nipliutiniḡaa, “Ataḡuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriḡutin anniqsuḡisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqalhiñik quliaqtuaḡvigliaqsiñiḡaaq atlallu ittuat tupqani.

³³ Unnuaqpaguqman isiqsirim iḡḡuaqsiñiḡik atniḡniḡik aasiñ ilaa tupiqatituummaḡmi paptaaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiḡmiñuutiplugik niḡipkaḡniḡik.

Tupiqatigiich quviatchañniqsut ukpiḡiagutriplutiḡ Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaḡutqikman Rome-maḡmiut aḡalatiḡisa aikḡiqsuqtiḡ tiliñiḡaich anipkaquplugik taapkuak aḡutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniḡaa itna, “Qaukḡich anitqugaatik Silas-lu. Aullaḡhiñaaḡuqtutik aniuraḡniḡitichik.”

³⁷ Aglaan Paul-ḡum aikḡiqsuqtit nipliutiniḡai, “Pasiyumiñaitkaatiguk

savvaġluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiġaqtuqhunuk iñunun qiniqtitlugu inillakmiplunuk isiqsivinjmun. Uvaguktuuq Rome-maġmiunjuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchunniqpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaipiaqtuq! Rome-maġmiut qaukiich inmiknik uvunaġutin anipkaġlisiguk!”
³⁸ Aikliqsuqtit Rome-maġmiut analatinjtinun uqautiginigaich Paul-um uqautai. Tusaakamin Paul-lu Silas-lu Rome-maġmiunulhakkuntuuq iqsitchaniqsut.
³⁹ Taatnaqhutin uqap-saagiagniqsut ilinjinnun. Anipkaġnigaich isiqsivinjmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ.
⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivinjmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kinunġanun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qinilgiñnigaik suli pitchuksaaqlugich aasiñ unitlugich.

17

Thessalonica-miilha

¹ Amphipolis-kuaghutik suli Apollonia-kun igliġniqsuk Thessalonica-mun piqagñiqsuamun Jew-uruat katraġviatnik.
² Piragiligmisun tavrungalgiñniqsuq iñunni uqaqataupluni-asiñ. Pinasuni minguiqsiagvium uvluani kanjispkautiginigai Agaayyutim uqalhi,
³ suli nalupqinaiyaġunigaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqutauruksraulha suli anjtitqiksursraulha tuquligmiñ. Paul-um itnaġnigai, “Taamna Jesus uqagikkaġa ilipsitinnun Anniqsuutauruq.”
⁴ Injich Jew-uruat ukpiqsrililapiaqhutin ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsutuuq iñugiaktuat Greek-uruat agaayusriqisruurat suli qulliuruat

aġnat. ⁵ Aglaan Jew-ḡuruat siqñaliġñiqsut. Katitchiñiqsut nalaunḡaniuranḡitchuanik iññukhutiḡ piqatiksraġmiknik. Iliḡisa nunaaqqim iñui akatkaqsiñiġaich. Isiġiaġniġaat Jason-ḡum tupqa pakakhutiḡ Paul-miġlu Silas-miġlu iñunnuutisukḡugik. ⁶ Aglaan paqiḡitñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraġniġaich nunaaqqim aḡalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasipluġik niplianiġsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñunḡnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqqiptiknuḡniġsuk ⁷ aasiñ Jason-ḡum tukkiġsimaplugik. Paaqḡaḡniġaich tillisai umialġum Rome-mi, uqaqhutiḡ atlamik umialiqāḡnipluġu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqqimlu aḡalatai akanniġaich uqaatchaġutiḡiġmun. ⁹ Taatnamik aḡalatit Jason-lu atlallu annitchiqsinniġaich maninḡnik aasiñ aullaqtitulugich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunḡnik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniġaich Berea-mun. Tavrani utlautilġiññiqsuk Jew-ḡuruat katraġviatnun sivuanisun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqaḡtisunḡnatlukpayaāḡniġsut apkunakḡa Thessalonica-ġmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiḡ uqaḡiq naalaqḡugu, suli uvluġaġipman Agaayyutim uqaḡhi iḡisaāḡiniġaich iḡitchuġiniapiaqḡugu tamanna Paul-ḡum uqaġikkaḡa iḡumutuutilaaḡaḡun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriliġñiqsut, iñugiaktuat qulliunḡplutiḡ Greek-ḡuruat aġnatlu

an̄utitlu. ¹³ Aglaan Jew-ḡruuat Thessalonica-mi tusaanigaat Paul-ḡum Agaayyutim uqałhiñik quliaqtuaqaḡnipl̄uguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavr̄uḡaqt̄iḡniqsut akatchiaqsil̄gitl̄utin̄ iñuḡnik isaal̄hiñaaḡuql̄ugich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriḡniḡaat Paul aullaquplugu taun̄uḡa taḡium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavr̄aniittuiñaḡniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullautriruat Paul-mik taun̄uḡautinn̄iḡaat Athenmun. Taapkuali Berea-ḡmiut utiḡniqsut. Paul-ḡum uqautil̄t̄un̄iḡik Silas-lu Timothy-lu in̄miñuquplugik piyumiñaqsipqauraqpaknik.

Athen-miil̄tha

¹⁶ Paul taqq̄iḡmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchallapiḡniqsuq qiñiqami iñugiaktuanik aanḡuanik nunaqq̄qimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqaḡniqsuq Jew-ḡruuaniglu katraḡviatni sul̄i Jew-ḡuḡitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasul̄i uvl̄uḡaḡipman uqaqatiginiḡai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ḡruuaniglu Stoic-ḡruuaniglu il̄isautrin̄it̄ñik qapiqs̄iḡiutraqatiqaḡniqsuq. Iḡaḡich uqaḡniqsut, “Sumik una uqavaal̄akti uqaksraqtuva?” Iḡaḡill̄iguuq nipl̄ianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqapall̄iqsuq.” Taatnautiginiḡaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik sul̄i an̄itq̄iḡmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutin̄iḡaat Paul sivuḡaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaql̄ugu, “Iḡisimasukkaluaqtugut tamarrumiḡa nutaamik il̄isauttut̄igikkapnik. ²⁰ Iḡaḡa tusaakkapta atlayuḡigikput. Iḡitchuḡisuk̄kikput qanuutautilaḡa tamarruma.” ²¹ Tamaanili il̄uqaḡmin̄ Athen-naḡmiut sul̄i avak̄ḡaqtat tavr̄ani

naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaġmikkun unniñ uqaksraqtuutigliugich.

²² Tavrani Paul qikaġniqsuq sivuġaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naġmiut! Iiitchuġigiga agaayyutinik ukpiqs-rillapialiqsi. ²³ Pisuktauħamni nunaaqqipsitñi qiñigitka agaayumaniġvigikkasi. Paqittunġa aanguaqtuġvinmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniġvigikkapsitñun nalugaluagħu uqautiniġipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaġikkañiñik. Atanġuruaq qilañmilu nunamilu irviqanitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtañitñi. ²⁵ Unniñ tunñanitchuq iñuñnun qaitchiħksrañatnun inuġikkaġmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuugiġmigli anigniġmigli supayaaniglu. ²⁶ Iñuñmiñ atautchimiñ iñiqtaġigaa iñupayaaq, taamna agġiġvigiplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuani iñiqtaġigaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniġaa taatnatun iñuich pakaġikpatni paqitayumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan iñuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutinġ aglaktipsi ilañisa uqagġigaa itna, ‘Uvaguttuq ilaan qitunġagġigaaatigut.’ ²⁹ Tavra qitunġagġiniqmatigut isumaruksrañitchugut Agaayyutim irrusia atriqagāsukniagħlugu aanguanik maniññik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniñ uyagañnik piħiukkanik savayulħatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich

naluplutinj piłhatni Agaayyutim tautuiñagaa iłhat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaaq mumiquplugu killukun iłhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atanniigaqsigumi nunam iñuanik nalaunjaruakun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyağniğaa iñupayaanun aņipkaqamiuņ piksraqtaagimakkani tuqqutaulhaniñ.”

³² Tusaakamitruņ Paul-ņum uqaaqtu-utaa aņitqilıkun tuqqutaulıgmiñ ilaņisa tipsisautiginiğaat aglaan ilaņilli nipliğniqsut, “Naalaqtaupsaağukkiptigiñ.” ³³ Tavra Paul-ņum uniñniğai katimaruat. ³⁴ Ilaņisa iñuich piqasiğniğaat ukpiliqhutiņ. Piqasiqsai ilaqağniqsut Dionysius-mik, ilaņnatnıglu Areopaa-ņuruat ağnamıglu atilıņmik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ņum Corinth-miłtha

¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muņniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ņuruamik atıqaqtuamik Aquila-mik animaru-amik Pontus-mi suli ağnaatnik Priscilla-mik. Tavruņaptuuq tikitqammıgñiqsuk atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ņum aqpigiplugich Jew-ņuruapayaa Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ņum qiniğiağniğik. ³ Piññañniutiqağniqsuk iñuuniutigiplugu palapkarrıruakıgmik atrıplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuņnuņa. ⁴ Aasii minguiqsıgağipmata Jew-ņuruat katragviatni uqaqatıqağniqsuq Jew-ņuruanıglu Greek-nıglu ukpiliqsinnıaqługich.

5 Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağniñaniñiğaa quliaqtuatluñi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutiñ pigiiliplugu, Paul-ñum ipsunıñiğaa qavia atnuğaamiñiñ aasiñ ilaan kanıqsipkaqsaqługich qanuqhuni taatnağimiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuña. Uvakanıñaglaan Jew-ñunıitchuanun quliaqtuağisiruña.” Taatnaqqaaqługich unıñiğai. ⁷ Paul nayuutiaqsıruq tupqani Jew-ñunıitchuam atıqaqtuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silallıgıplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuaq. ⁸ Crispus, qaukliq Jew-ñuruat katrağviatni, ukpıgiagutiniğaa Agaayyun qıtunğaqtuummağmi. Suli iñugiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamıñ uqalığmik ukpıqsrılığimiñiqsut suli paptaaqtılutıñ. ⁹ Unnuat ilañatni Paul qıñıquuraağniqsuq. Agaayyutim uqautiniğaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqagiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰ Pıqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum anıyasağumiñaitkaatin atakkıi uumani nunaqqımi iñugıkkatka iñugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvağmik ilaqasıqługu Paul inniqsuq tavrani ilısautrıpluni iñunıñik Agaayyutim uqalıhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtıtlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutiñ tıgguğlukługu Paul uqaqsıttaağvıñmuutiniğaat ¹³ itnaqhutiñ, “Uuma iñuum ukpılıqsınnıağai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akıkıjaqługu malığutaksraq.”

14 Paul-aasiiñ nipliñhiñaaguqtuglu Gallio-m uqautiniğai Jew-ηuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginjillugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalağniñiksrağa anuqsrusiluja ilipsitñun. 15 Aglaan pasikapsiuñ uqahiqtigun iñuillu atinjisigun ilipsilu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iħuaqsaqtaksrağigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuja.” 16 Taatnaanikami anipkağniğai uqaqsittaagvinmiñ. 17 Jew-ηuruat tiggugluñiğaat Sosthenes, añalataa Jew-ηuruat katrağviata, ipiğaqtuqlugu sivuğaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginjiniğai.

Paul-ηum Utiħha Antioch-mun

18 Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñniğai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutin Syria-mun. Sivuanı ayalıksrağmi Cenchreae-miinnağmi niaqqi salipkağniğaa piğusiatitun Jew-ηuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. 19 Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ηuruat katrağviatnun tavrani uqaqatiqağniqsuq Jew-ηuruanik. 20 Ittuatluuraallaqugaluağniğaat inmikni aglaan Paul añinñniqsuq. 21 Unitkaqsikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiğihitchuñ ilipsitñun.” Aullalğiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniğik Priscilla-lu Aquila-lu tavrıña. 22 Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qinğiaqlugich ukpiqtuanuruat tavrakñaasiiñ aullağniqsuq Antioch-mun. 23 Tavrani itkalualgitñami

qanutuntai aullalgiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaaǵiaǵugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaǵha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ḡuruatliguuq ilaḡat atiqatuaq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqalguraununiqsuaq kaḡiqsimmaaǵiksaunupluni Agaayyutim uqalhanik.

²⁵ Ilsausiaqaqhuni Agaayyutikun aasiiñ piyummatiqallapiaǵugu ilisauttutiginiǵaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ḡum ilisimaǵhiñǵniǵaa John Paptaaqtitchirim quliaqtuaǵilhalu paptaaqtitchilhalu.

²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqs-rautaiqhuni Jew-ḡuruat katraǵviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agǵisiñǵaak kiḡuniǵmiknun aasii ilisautipsaaǵugu sukuitluklugu Agaayyutim annautrilatilaanjanik iñunḡnik.

²⁷ Apollos sivunniqman aullaǵukhuni Greece-mun ukpiqtuanuruat Ephesus-mi ikayuǵniǵaat aglakhutiḡ ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaǵugich paǵlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiǵniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim iluaqqutrilḡagun.

²⁸ Kaḡiqsiñaqsiplugu uqaaqtuutrilǵmigun akiilitlanigai Jew-ḡuruat aasiiñ uqaaqtigilǵmikni Agaayyutim uqalhatniñ nalunaigaaǵugu taamna Jesus Christ-ḡuǵha.

19

Paul-ḡum Ephesus-miǵha

¹ Apollos-li Corinth-miitlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikiǵataǵniqsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalautchiñiqsuq

ilañitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruǵnigai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiunigaa, “Tusaanjiññiqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtılaañanik.” ³ Paul-ñum apiqsruǵnigai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiunigaa, “John-ñum paptaaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ñum itnaǵnigai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniǵai Israel-aagmiut ukpiqsriruksraulhat aggiqsuksrauruamik kiñumigun, taavrumiña Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruñ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶ Aasiñ Paul-ñum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanuruat añalatkaqsiñigai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kanjiqsiñatlaitchuakun suli sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷ Iñugiaktiilaqaǵniqsut qulit malǵuiyuñnamik iñuñnik.

⁸ Paul inniqsuq tavrani piñasuni tatqiñi isaagaghuni Jew-ñuruat katraǵviatnun. Uqaqatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim añaayuqautaanik ukpiqsriñiqsinniaqñugich. ⁹ Aglaan ilañich taapkua pitchigiñilauniqsut ukpiqsriñitlutin. Uqautigiaqsiñigaa akilliliqñugu agaayyutikuagiaq katimaqatumiknun. Taatnaqhuni Paul-ñum uniññigai maliktitluni ukpiqsriruanun inmigun. Aasiñ uvluǵagipman ilisautriaqsiñiqsuq Tyrannus-ñum ilisautriviani. ¹⁰ Taamna atuummiñigaa malǵuñni ukiuñni. Taatnamik iluqatin iñuich Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ñum avataani tusaanigaa Agaayyutim uqañha.

Atuumaruaq Igñiǵutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iñiqtaqağniqsuq quvinqaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹² Iñuich iniqsrugniğaat Paul qaitquplugich nasagaurat atuanikmagich. Ilinisa tikiutinigaich atniğñaqtuanun. Ilikamisigik nasagaurat atniğñaqtuanun ihuaqsikkauniqsut sulirrusiqłuich unitlugich. ¹³ Ilañich Jew-ñuruat iñuuniağniqsutunniñ irrusiqluiyaipłutinj iñuñnik. Ilinich igligagumaatchañniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuağniğaat anitchiullaliksraqtinj irrusiqluñnik Jesus atqagun, nipliutruqlugich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ñum quliaqtuağikkañagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ñuruat qaukiat agaayuliqsınisa tallimat malğunnik iğniğutai uuktuaqpaalukmiñiqsuttuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiqluich nipliutiniğai, “Jesus ilisimagikput sulipaul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguugun nipliutiqqaaqlugich iñuum irrusiqlulugum mitchiqiniğai piyuklugich. Tatamnaqsillapiaqlugu akiiliniğai. Taapkuaguugun taatnasigağniaqtuat pikiagniqsut tupigmiñ atniaqtat suliatnugaigutrat. ¹⁷ Iluqağminj Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitkuatlu Ephesus-mi tusaakamitruñ tamanna atuumaruugun iqsitchañniqsut. Taluqsriliğniqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸ Iñugiaktuat ukpiqtuaguqtuat uqagaiaqsiñiğaat sagviqlugu iñuñnun iñuuniağaluaiqtinj anatkukun. ¹⁹ Suliiñugiaktuat ilisaaqqtuat anatkuuğnik katitlugich makpiğaat ikipkağniğaiç iluqaitñun qiniğnaqsipługu. Kisiiqipmatigik makpiğaat akisutilaanat 50,000 taalañniqsut. ²⁰ Taatnailipluni Agaayyutim uqałha siaminniqsuq suliiñugiaktuat iñuich

ilitchuqsriplutin sanġianik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ippqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumunajaqqaagluja

igliqtuksraugisiruna Rome-mun,” itnagñiqsuq.

²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinġni tuyuġinigiġ Macedonia-mun inġaġmi Ephesus-mi unġataaniġlu.

²³ Taatnaġhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun.

²⁴ Iñuk suliuqti atiqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinġnualiuġniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninġmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaanġata maninġnaktitpagagñigai savaktit.

²⁵ Taatnaqġhuni tuqġuġniġai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik pinġnualiuqġinik aasii nipliutiplugich, “Anġutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maninġnaktillautagagigatigut.

²⁶ Ilipsi ilitchuġigiksi qanuġli taimña Paul nipliġagilġha aanguat inġiqtauruat inġuktigun agaayyutaunġinġniplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyunġnak Asia-mi inġugiaktuat inġuich maligualigaiġch ilisauttutai.

²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piiliksranun. Taatnaġhiñauġitchuq. Atuumaniaqpaluktuq

taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpauran Artemis suuyumiñaiġiksranġa suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiġiksranġaptuq, taavruma aanguaqpauram putqataġvigikkaġata inġupayaam Asia-mi unninġ iluqaani nunam.”

28 Taapkuaguug iñugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnanñiqsut aasiiñ iğiallaksahutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!”

29 Akarrutauruag siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapkua akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniğaiç katimmavikpauragmiknun. 30 Paul-tuugguuq taamuñagukkaluagñiqsuq uqağiağuni katimaru-anun aglaan ukpiqtuaqatiunñiñ pitqunñiñiğaat. 31 İlanjiali qaukñiich ilannaanñi qanniugñiğaat qiniqtitqunñitlugu katimaruanun. 32 Taamapkua katimaniqtutulaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvağiiksinniqsut kanjicsimallapiasunaqnagu sumik kattutiqaqtilaagtñ. 33 Jew-ñuruat Alexander saqinniğaat sivuğaatnun katimaruat uqağvinmun nipliutiksraqağhuniki. Urriqaplugich uqaqniurağaluagñiqsuq iñunñun. 34 İñuich ilitchuğikamitruñ Jew-ñutilaana iluqağmin iğialaniqsut malğunni sassağniyuñnaanñi itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” 35 Kiisaimmatai nunaqqim anjalataata nipaiqsilğataqamigich iñugiakpauraqtuat nipliutiniğai, “Ephesus-miut! İñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvikpauranankamanaqtuam aanguam atrilanñuruam atqaqtitlugu pakmakña qilanñmi. 36 Tamanna kia-unniñ piilaagilguitkaa. Taatnağusi nipaiqsuksraurusi, qanullaktitchiñiağuiqitchi. 37 İññuk uvunautiniğisi ivayaqtuinñitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanñitkaluaqtitlugik akikñağlugu aanguaqpauraqput. 38 Demetrius-ñum sulisavaktaiñ akikñautiqağumitruñ nalliat iñuich, ittut

piviksrat uqaqsittaaligmun suli taatnatchimun
 nalunaiqsagaqtugut atanignik. Taapkunuja
 inuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuug
 piqagnigupsi qanutchimik pigisukkapsitnik
 inillaħhiħaupmiuq nallaullugu katimaħhatni
 nunaaqqim inuiñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami
 ittugut itnailiplugu akataullaptigun uglu-
 pak. Pisanjitchuugutiksraitlugu igialaħiput
 qaisaksraitchugut agvisiksralautamik.”
⁴¹ Taatnaqqaalugich ađiupkağniğaa katimaħhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulğataanikmata inuich Paul-ñum katinnigai
 ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich
 aullağniqsuq Macedonia-mun. ² Iglighmiñi
 tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq
 ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivut-
 muquplugich. Aasiñ tikiğitluni Greece-
 mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni
 tatqiñi. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun
 umiakun. İitchuğiniğai Jew-ñuruat sivunniulħat
 piyaqquğuklugu. Taatnaqhuni igliğniqsuq
 Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum
 iğniņa Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus
 Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy
 Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ
 Asia-m tuvaaqatiginigai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni
 Troas-mun aasiñ utaqqiłluta tavrani. ⁶ Kinuagun
 niğiqpagvikaam puvlanigilaanik qaqqianik
 atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasii
 tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliğugich

taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ
nayuutipluta akunniqsaami.

Paul-ŋum Aqulliuplugu Troas-miitha

⁷ Sivulliuplugu uvluani akunniqsaam katirugut
atautchimun nullautchiḡviliqiniaqhuta. Atakkii
aullaqhuni uvlutqikman Paul-ŋum quliaq-
tuagviginiḡai katimaruat unnuaqpaguḡataqtitlugu.

⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmavip-
tikni.

⁹ Nukatpiaḡḡuuq atilik Eutyclus-mik
aquppiñiqsuq igalgum siñaani Paul uqaqtitlugu.
Taamna Eutyclus siñiñialilapiaqhuni
kiisaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii
qulligiiñiñ piñayuakniñ init kataniqsuq nunamun.
Iñaiñ tikitmatruḡ tuquaniniqsuq.

¹⁰ Paul-
aasiñ atqaqhuni qulaniqsiqamiuḡ iqittaagñiḡaa
nipliqhuni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.”

¹¹ Utianikami tatpakmuḡa autaagñiqsuq
qaqqiamik nigiplutiniasiiñ. Aquagun Paul-
ŋum uqaupisaagñiḡai uvluḡataqtitluguaglaan.
Tavra aullagñiqsuq. ¹² Iñuich taimña nukatpiaq
aggisiñiḡaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat
quviatchallapiagñiqsut.

Iglauhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiiñ ayupluta umiaqpanmun
tiksiqsugut Assos-mun. Taavrumani

nunaaqqimi ikisagumaplugu Paul sivuniqaqtuaq
timautchukhuni.

¹⁴ Paul-ŋum ilaliutikamisigut
Assos-mi uvagut ikipkaḡikput umiaqpanmun igliq-
tuiñaqhutaasiiñ Mitylene-mun.

¹⁵ Taavrumakña
tiksilgitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios
qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun

qikiqtamun tikitqaaqhuta, piñayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqagñiqsuq nutqagunjitłuni Ephesus-mun akuniitchunjitłuni Asia-mi. Tikiluağuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluani Pentecost-liqikpata Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqaguiqsaatha Ephesus-miut
Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qannigñigai ukpiqtuanñuruat qaukñich Ephesus-mi katimaqatigisukługich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutinigai, “İlisimagiksi iñuuniağiga akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atangñuruq Jesus savautigiga iluqnauqluña. İlaatniļu qulvisigun unniiñ sakiqniugutitigun Jew-ñuruat nagliksooqtitkaatña. ²⁰ İlisimaplusi anniqcutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriğamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kiñunnapsitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitçuatlu atisiplugich ağaqsruğitka killuqsautiñitñiñ Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma Ipqitçhuam Irrutchim piyumapkaqluña Jerusalem-mun aullağniaqtuña ilisimanjtkaluaqlugu qanuq irrutikkauiksrağa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuağiga una, iluqanjitñi nunaqqiñi Ipqitçhuam Irrutchim kiligağigaaña isiqtaugisiñipluña nagliksooqtitaugisiñipluñalu. ²⁴ Aglaan iñuuniağiga pitłuktuanñitçhuq uvamni. Naatchisuktuña savaamnik Atangñuruam

Jesus qaisanjanik uvamnun, Ilaan uqaqup-
 manja tusaayugaallautamik Agaayyutmun
 ihuaqqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuanja
 ilipsitñi quliaqtuağıplugu Agaayyutim uqałha
 ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun
 qiñitqikkumiñaiğiga. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi
 pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiññiqpan
 ukpiqsriħkun patchisauyumiñaiqsunja, ²⁷ atakkii
 anniqqutiñitłusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim
 sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun
 suli ukpiqsriruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim
 qaunaksraqsrirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqs-
 riğugusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkañiñun
 igñiğmi tuqqutaulħagun. ²⁹ Naluñitkiga
 aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñiaqtuatun
 amaqqutitun tikitkisiłhat akunnapsitñun,
 aasii atniilutiñ ukpiqtuanik. ³⁰ Suli
 akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit
 ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutiñ inmiknun.
³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqagilugu uvanun
 qulvisigun alğaqsruiqsi piņasuni ukiuni uvlunitñi
 unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi.
³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun
 qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqaut-
 tutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim
 sayaksraqağasi suli qaitchilusi ikayuutmik
 pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvanja
 kaviunitchunja iñuum manianik naagaqaa
 atnuğaanñik. ³⁴ Ilisimagiksi argamnik savaaqaliga
 piqagñiutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu
 inugikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi
 sakuuguni iñuum ikayuiħksranjanik sayaitchuanik

itqagilugu Atanguruum Jesus-ñum uqauttutaa itna, 'Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusi-aqaligmiñ.' ”

³⁶ Paul-ñum uqaaqtuutianikamigich sitquqatiginigai iniqsrulikmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiiñ aliasruutigiplugu nipliħa qin̄itqikkumiñaiññipluni ilin̄itñun. Tuvaagatchigñigaat ikityaqman umiaqpañmun.

21

Paul-ñum Iglauħa Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilin̄itñiñ tiksiquhuta nalguqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiiñ tiksilgitluta Pataramun.

² Tavrani ilitchugigikput umiaq ikaagnañiqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuñ aikipluta tiksilgitchugut. ³ Qiñiqnaqsipman qikiqtaq Cyprus un̄alliñaan̄agun qikiqtam tiksiqsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik.

⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaami. An̄alataagun Ipqitchuam Irrutchim in̄iqtigaluagaat Paul Jerusalem-muqun̄itlugu.

⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nun̄itman aullalgitchugut. Iluqaḡmiñ ukpiqtuat ilaqatituummaḡmiñ suli qitungaqtuummaḡmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiiñ tañium siñaani sitquqhuta in̄iqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilin̄illi airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqlugich

uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-
 num tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip
 tallimat malgūguutigikkaṇat ikayuqtiksraqtat
 Jerusalem-mi piksraqtaanjuruat. ⁹ Taamna

Philip paniqagñiqsuaq sisamanik niviaqsianik
 uññiñigilaanik sivuniksriqirauplutinjtuuq.

¹⁰ Innjanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri
 atilik Agabus-mik aggigñiqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii
 utlakamisigut Paul-num tapsia tigukamiuñ
 isigañni argaṇñilu qiliḡniḡai nipliḡhuni, “Taatna
 Ipqitchuaq Irrusiq nipliḡsuq taatnatun, Jew-
 njuruat Jerusalem-mi qiliḡsrugisigaa marruma
 tapsim iñua aasii Jew-nuñitchuanun qaisaḡilugu.”

¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu
 tavraniittuat uqapsaḡaluḡikput utlautitqunitlugu
 Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-num kiugaatigut,
 “Suvaata qiaplusi sayaiḡniaqpsitja? Uvaña
 itqanaigutianiksimagiga qiliḡsrukkauḡiksraq
 Jerusalem-mi unniiñ tuqqutauḡiksraq piḡsiḡluña
 Ataniḡmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu
 nipliutlihiñḡikput, “Agaayyutim pitqutaa
 iñiqtauyumuḡ!”

¹⁵ Ipsaḡaluḡaqapta paḡnapluta aullaqtugut
 Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilañisa ukpiqtuat Caesarea-
 miñ tuvaaqatchiḡaatigut Mnason-num kinuḡḡanun
 nullañaviksrapḡtiknun anaḡami. Mnason-
 guuḡ Cyprus-miunuruḡaq ukpiqtuaḡuniḡsuaq
 sivulliḡsigun sivuaniimma.

Paul-ḡum Tikiqattaalḡa James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta
 quyaplutiñ paḡlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiiñ

Paul-ŋum piqasiġaatigut qiñġiaqluġu James, aasiiñ ukpiqtuanŋuruatlu qaukļinich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ŋum paġliinamikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtaŋanik tumigipluġu savaagikkani akunġatni Jew-ŋuŋitchuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruŋ quyanigaaat Agaayyun nipliutipluġu Paul itna, “Aniqatmaan, kaŋiqsillagiñ piqatħa iñugiallapiaqtuanik Jew-ŋuruanik ukpiqsriru-aniktuuq aglaan ilinich piipkaiłutin Moses-ŋum maligutaksraŋanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiłutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqqiŋitñi suksraaqupluġich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautinipluġich nalunaitŋutchiqsuqunilugich qitunġauraġikkaŋich naagaunniñ kamagitqunilugich Jew-ŋuruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agġiħhiñ. Qanuġisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aŋutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanŋaġumiñaiłhat salipkaġumiñaiłhatlu niaqunich. ²⁴ Taapkunuŋa aŋutinun ilaliutilutin Jew-ŋuruat ilitqusiatigun salummaqsagutin suli akiliutiluġich tunillautiksranik nuyaitłasiluġich. Taatnaġuvich iluqaġmiŋ ilitħuġinayaġaat taŋiġiħħa qanutchim tusaakkaġmiŋ ilipkun, sulipsuuq tupiksriħhiñ maligutaksraŋanik Moses-ŋum. ²⁵ Aglaan Jew-ŋuŋitchuat ukpiqtuagūqtuat ilitħuġipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjitñun niġitqunitkivut niqinigli tunillautauruamik aanguanun aukmigli unniñ qimisanik suli piisimaagluġich qaayugnaqtuaġiġmiñ

atlatuḷikun.” ²⁶ Aasiin Paul ilaliutiniqsuq anutinun. Uvlutqikmanaasiin salummaqsagauniqsuq tuvraqḷugu Jew-ḡuruat ilitqusiatigun suli utlautipluni agaayyuvikpaḡmun uqautityaqḷugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsaqḷiqtin naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsagumaniqsut.

Paul-ḡum Tigukkauḷha Agaayyuvikpaḡmi

²⁷ Tallimat malḡuk uvlut nunitchautaatni ilanisa Jew-ḡuruat Asia-ḡmiuḡuruat qinḡnigaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatignigaat inḡgiaktuat inḡuich, aasiin tiggugḷukḷugu Paul.

²⁸ Iḡialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma inḡuum ilisautriruam inḡḡnik nanipayaaq akikḡaqḷugich Israel-aagmiut suli akikḡaqḷugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniin akikḡautipluni uumuuna agaayyuvikpaḡmun. Pakmaunniin itqutrimalgitchuq Jew-ḡnunitchuanik uvuḡa qaayugḡnaqsipkaḷugu ipqitchuaq ini.”

²⁹ (Taatna niplianiqsut atakkii sivuani qinḡiqḷugu Paul nunaaqqimi piqatiqalḷha Jew-ḡnunitchuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiin itqutinasugniaḷugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaḷugu tiggugḷunḡigaat.) ³⁰ Taatnaqhutin iluqatin inḡuich nunaaqqimi akatauniqsut. Inḡuich atautchikun aqpaqsruqhutin Paul tiggugḷunḡigaat aasii kalikḷugu agaayyuvikpaḡmiñ. Tavrauuaa agaayyuvikpaum paanji uminḡigaich. ³¹ Taapkua aupiḷautriruat tuquḷhiḡaagḡuqsaqmigaatlu Paul, imma kilinḡigaat Rome-maḡmiut anuyyiuqtinisa qaukḷiat inḡupayaat Jerusalem-mi akatauniplugich. ³² Taavruma qaukḷium

katitiqlugich anjalatit suli anuyyiuqtini upaktuḡnigai iñugiakpauraqtuat iñuich. Qiñiqamitruḡ qaukliq anuyyiuqtituummaan anaumingiḡñigaa Paul.

³³ Taavruma qaukhium tikitñamiuḡ Paul tiguniḡaa aasii tillisigiplugu qiliqsruquplugu malḡuiñik kalimñiḡñik. Tavraasiiñ apiqsruqtaaqsiñigai itna, “Kiña una anjun? Sumik savvaqlukpa?”

³⁴ Tamatkua iñugiakpauraqtuat igialaaqsiñiqsut atinitchuamik nipimik. Qaukhium ilitchuḡilguiñiḡaa sumik agvisiqhutiḡ itnasigalhat. Taatnaqhuni tiliñigai anuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu.

³⁵ Tikiutikamitruḡ tutipqiñun anuyyiuqtit akiyaḡaat Paul atakkii iñuich qinnaktaliqpaitlutinḡ.

³⁶ Iñuich malgutigaluagñiqsut igialaplutinḡ, “Tuqquchiuḡ!”

Paul Uqapsaaḡutruruḡ Inmiñik

³⁷ Anuyyiuqtit itqutiñhiñaaguumatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniḡaa qaukliq, “Uqaqatigillakkumiñaqpigiñ?” Taavruma apiqsruḡniḡaa, “Uqatlavich Greek-tun?”

³⁸ Ivruminaunjitpich Egypt-miu qanaqammiuraq akatchipluni akilliliqsuutmik, sivulliqḡugich sisamanik kavluutiyunnanik satkulinḡnik iñuilaamun?”

³⁹ Paul-ḡum kiuniḡaa, “Jew-ḡuruḡa animaplunḡa Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iñugiplunḡa taavrumani nunaacqimi iñuich ilisimallautakkanatni. Nipliqsillanḡianḡa iñunḡun!”

⁴⁰ Tavra qaukhium uqaquniḡaa. Paul-guuḡ tutipqiñun qikaqhuni urriqanigai iñuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniḡai Hebrew-tun itna,

22

1 “Aniaqatiumaanj suli aapanjuruasii, naalaḡnillaksiuḡ uqautiksraḡa patchi-saiḡḡapkun sivuqqapsitñi!”² Taapkuaguug tusaagaqsikamitruḡ uqaqḡugu Hebrew-tun iñuksruigñiqsut. Paul-ḡum uqautipsaagñigai itna,³ “Uvaḡa Jew-ḡuruḡa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaqḡuḡa, uvaniasiñ Jerusalem-mi iñuguqtuḡa. Gamaliel-mik iḡisautriqaqtuḡa. Ilaan piḡḡautaḡugu iḡisautigaḡa sivulliapta maligutaksraḡanik. Nalaunḡasuktuanḡuruḡaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlu-pak.”⁴ Nagliksaaqtitkitka iñuich tuqunniqaḡugich ukpiqsripmata Christ-mik, aḡutiniglu aḡnaniglu tigusiullakḡuḡa inillaktaḡugich isiqsiviḡmun.⁵ Qaukḡiat agaayuliqsit suli iluqaḡmiḡ sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyaḡaat uqaqtılaaḡa iḡumutun. Iḡiḡitñiḡ aḡlaksraḡuḡa Jew-ḡuruat katraḡviatnun Damascus-miittuanun, aullalḡitchuḡa tigusiyaḡuḡa ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaḡuḡa kalimñigñik qiliḡlugich anasiñḡuqsagviksraḡatnun.

Paul-ḡum Uqaḡa Mumiliḡmigun

6 “Uvluqpaguqtuami igliḡamni qalliplugu Damascus taimmaiḡaq qaumanḡum pakmakḡa qaggutigaḡa.”⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi uvaḡnun itnaqtuaḡ, ‘Saul, suvaata nanititpiḡa?’⁸ Apiqsruḡiga, ‘Ataniiq, kisuvvich?’ Kiugaḡa, ‘Uvaḡa Jesus-ḡuruḡa Nazareth-miu nagliksaaqtitaḡikkan.’⁹ Tuvaqaqatiuma qaumaniq qiñiḡaluḡaat aḡlaan nipaa uqautrima tusaḡitkaat.¹⁰ Apiqsruḡiga, ‘Ataniiq, sutquviḡa?’

Atangum kiugaana, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniqpauram qiñitlaiqsitigñiqmaña tuvaaqatiuma tasiuqluña Damascus-mun tikiutigaatña.

¹² “Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkauplunilu Jew-nuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma utlanigaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiñitlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaaña, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchugitquplugu pisulli, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵ Iisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich inupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik. ¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqlukkauha Quliaqtuaquplugu Jew-nuñitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpanmi injiqsrułlamni qiñiqquuraaqtuña, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqluña itna, ‘Qilamiksruğutin Jerusalem-miñ aullagiñ atakkii iñuich uvani akuqtugumiñaitkaat ilisimarułhiñ uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katrağvinñi isiqtaksraqtuliga ukpiqsriuanik ilipnik ipigaqtuqlugich. ²⁰ Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvanajptuuq tavraniittuña ihuagiplugu tuqqutaulha unniñ

qaunaksipluna tuqqutchiruat atnugaanjitnik.
 21 ‘Aullagijn tuyugigisigikpijn Jew-nunitchuanun unjasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigaaña.”

22 Iñuich naalagñiñaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna igialaksağniqsut nipitutilaagmikni, “Igitchiun, tuqqutchiun! Ilaa iñuuruksrauñitchuq!”

23 Ilinich igiallagmin atnugaamiknik isaaq-tausiqhutin qavia silamun tinjpkagñiñaat. 24 Aasii Rome-magmiut atangata iñugikkani tiliñigai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipigaqtuquplugu ilitchuğiniaglugu suvaata Jew-nuruat qinnallapiaqtilaanatnik.

25 Ilinisa qiliqsruanikmatni ipigaqtuğviksragmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa anuyyiuqtit qaukhat qikaqtuaq tavrani, “Ipiğaqtułhiñauvisiun Rome-ñum iñugikkaña apiqsruqtağaluaqnaguunniñ savvağlukmanjaan?”

26 Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiun ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqaqpich? Taamna anjun Rome-ñum iñuginiğaa.”

27 Taatnaqhuni anuyyiuqtit qulliqpianjata Paul utlaklugu apiqsruğniğaa, “Uqautinña. Rome-ñum iñugivatin?” Paul-ñum anigniğaa.

28 Qulliqpian nipliutiniğaa, “Uvanali tauqsiagikkağa Rome-magmiuğuliksrağa maninmik.” “Aglaan uvaña animaruña Rome-magmium iñugipluna,” Paul-ñum itnağniğaa.

29 Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsağniqsut tavrauua.

Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitchañiqsuq kanjqsikamiun Paul-ñum Rome-magmiunutilaanja sulii ilaan qiliqsruqtinniqamiun kalimñiğnik.

Paul-ηum Tikiutiqaḥa Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰ Taavrumaguug aḅuyyiuqtit qulliqpianata kanjicsisunñigaa nalupqinaitluklugu sumik piqusiqḷugu Jew-ηuruanun patchisiqutiḥa Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimñigich piiqsinnigai aasii qaukñisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakḅa Paul tavrunautinigaa aasii qikaqtitlugu sivuḡaatnun.

23

¹ Paul-ηum qiñiqtuagataḡnigai iriḡruiñaaqḷugich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliḡhuni, “Aniqatiumaan! Uumuḅaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauḡrimmaag̃iutillautakun iñuuruaḅuruḅa sivuḡaani Agaayyutim.” ² Paul taatnaqman Ananias-ηum, qaukḷiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaninani Paul-ηum patiktiquplugu qanḡagun. ³ Paul-ηum nipliutinigaa, “Ilvich ukpinḅuaqti! Agaayyutimtuuq nalupqinaigḷugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraḡipluḅa tuvraqḷugu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaag̃itin tilirikavich patiqupluḅa.” ⁴ Aḅutirguuq qanittuat Paulmun nipliutinigaa, “Agaayyutim qaukñuruuq agaayuliqsaa uqamaḷuutigiñ.” ⁵ Paul-ηum kiunigai, “Aniqatiumaan! Uvaḅa ilisimañiñigiga sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaḅa. Atakkii Agaayyutim makpigañiñi aglausimaruq itna, ‘Ilipsi uqamaḷuutiyumiñaitkisi iñugikkapsi aḅalatiñich.’ ”

6 Paul-ñum ilitchuḡikamigich ilañich kati-
maruat Sadducee-ñuruanuñhat suli ilañich
Pharisee-ñuplutiñ ilaan nipliutiniḡai taapkua
uqaqsittaagtitchirit, “Aniqatiumaan, uvaña
Pharisee-ñuruña iḡñiḡipluña Pharisee-ñuruam.
Ittitaauruña uqaqsittaagviñmi uvani piqutigiplugu
niḡiugaqaḡiḡa tuquruat añitqihiksrañatigun
iñuukigmun.” 7 Taatnaguuq Paul nipliḡman
tavrauuaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-
ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiñ katimaruat
atinqahutiñ. 8 Atakkii Sadducee-ñuruatguuq
uqaqhutiñ tuquruat iñuutqikkumiñaitlugich
suli piiññiplugu irrutchiñiglu isaḡuliñiglu.
Aḡlaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitñik
taapkuniña. 9 Taatnaqhutiñ katimaruat
nipitusisaiñagñiqsut. Ilañich aḡlaliqirit Pharisee-
ñuruanuñplutiñ qapiqtailillapiagñiqsut itnaqhutiñ,
“Paqitchilguitchugut savvaqñuutaanik uuma
iñuum. Isaḡulgum naagaqaa irrutchim ilumun
uqautilukkaa.” 10 Taapkua uqavaañhat
iḡlutuyunaiḡman taamna aḡuyyiuqtit qulliqpianat
isummigñiqsuq ilinjitñun siquminnasugalugu
Paul. Taatnaqhuni aḡuyyiuqtini tiliñiḡai
taapkunuña katimaruanun ivayaagiquplugu
Paul ilinjitñiñ aasii itqutilugu aḡuyyiuqtit
inaatnun. 11 Tamarrumani unnuami Atañḡuruam
qikaqasiḡlugu Paul nipliutiniḡaa, “Qapiqtaḡnak!
Iñisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi
taatnatuntuuq Rome-mi iñisimaraḡisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Paul

12 Uvlaaḡutqikman Jew-ñuruat katimakaminḡ
sivunniugñiqsut. Nalupqinaiqsruqhutiñ

akiqsruḡniqsut, “Uvagut niḡiyumiñaitchugut unniñ imiḡumiñaitchugut sumik Paul tuqunḡanikkaluaqnagu.”¹³ Sippaqaqḡuguguuq malḡukipiaq taapkua inniqsut sivunniuqtuat itna.¹⁴ Aasii utlautiplutiḡ agaayuliqsit qaukḡiñitñun suli sivulliuqtigruatnun itnaḡniqsut, “Uvagut nalupqinaiḡlugu akiqsruqtugut qanutchimik niḡiyumiñaitḡluta Paul tuqqutkaluaqnagu.¹⁵ Taatnaḡusi, ilipsi uqaqsittaagtitchirituummapi tuyuqaḡitchi aḡuyyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrūautitqulugu liilaa apiqsruqtap-saanḡuaḡukḡugu. Uvagut tuqqutkisipmigikput sivuani tikiḡiksraḡan uvuḡa.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ḡum uyuguan, aḡnaunḡan iḡñiḡa, tusaaniḡaa taamna sivunniukkanat. Taatnaḡhuni aḡuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlaniḡaa Paul uqautityaḡlugu taavrumiḡa.¹⁷ Paul-ḡumaasii tuḡḡuqamiuḡ aḡuyyiuqtit aḡalataat nipliutiniḡaa, “Aḡuyyiuqtit qulliqpianatnun taamuḡautiuḡ una nukatpiaq, piqaḡniqsuq uqaut-tutiksraḡmiñik ilaanun.”¹⁸ Taavruma aḡalatim taamuḡautiniḡaa qulliqpianatnun aḡuyyiuqtit itnaḡhuni, “Paul-ḡum isiqtauruam tuḡḡuḡuḡa inḡiḡaḡa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksraḡaḡaatin.”¹⁹ Taavruma aḡuyyiuqtit qulliqpianata tasirriutipluguguuq avuḡaḡtaagutiniḡaa aasiñ apiqsruḡlugu, “Sumik uqauttutiksraḡaḡpiḡa?”²⁰ Taavruma nukatpiam nipliutiniḡaa, “Jew-ḡuruat sivunniuqtut inḡiḡukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagvinitñun apiqsruqtap-saanḡuaḡukḡugu.”²¹ Aglaan

añiqnagich atakkii malgukipiaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqiruat ilaanik apqutmi. Ilinich akiqsruqtaanikhutin nigiqikkumiñaitlutin unniñ imitqikkumiñaitlutin tuqqutkaluaqnagu ilaa. Ilinich-amma itqanaiqhutin utaqqigaat ilvich añiñiksran.” ²² Taavruma qulliqpiam nipliutinigaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuñipkañiaqnagu suli tamatkuniña uqaqtılaan uvamnun.” Taatnaqqaaqługu taamna nukatpiaq aullaqtinnigaa.

Paul-ñum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqłuiñiqsuq malgunnik añalatinitñik añuyyiuqtit uqautinigik, “Itqanaiyagitchik malguk kavluutik añuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malguk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. ²⁴ Suli itqanaiyautilugu tuttuqpañnik Paul-ñum usiaqsigviksrañiñik tikiutriksrañiñik aniyañniusunaqani kavanauruamun Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglañniqsuq taamuña itna, ²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiña kavanauruamun kamañaqhuni Felix-mun, ihuaqqun! ²⁷ Una añun Jew-ñuruat tiguplugu tuqłuiñaagugñikkanat aasiñ piqasiqłuna añuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuñigiga ilaa Rome-miñ kañiqalha. ²⁸ Kañiqsipsaağukługu sumik piñhagun patchitchiqlugu uqaqsittaagtitchirinñin utlautigiga. ²⁹ Ilitchuñiruña qanutchimik piñaisilaañnik tuqurrutauyumiñaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aglaan inmiñ maligutağmikkun

patchisiqusimagaat. ³⁰ Uvaŋa kilikkaukama Jew-
 ŋuruanun sivunniugutiniplugu tuqqutchuklugu
 piñatchiasuŋaŋnagu tuyuġigiga ilipnun,
 tamatkuaptuq patchisiquTrai uqautigitka
 tikiutitquplugich agvisiŋich akikŋaqługu ilipnun.”

³¹ Aŋuyyiuqtit atuummiñġaat tillisiusiaqtin,
 Aullautiniġaat Paul tamarrumani anaqami tikiu-
 tiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvlutqikman
 tamatkua pisukhutin aŋuyyiuqtit piruat utiġniqsut
 aglaan tuttuqpiraqtuat igliġutituiñaqługu Paul.
³³ Tikiutikamitruŋ Caesarea-mun kavanaurua-
 mun qaiññiġaich aglaiłlu Paul-lu. ³⁴ Taavruma
 kavanam agliqianikamiġich apiqsruġniġaa Paul
 sumiuŋupmagaan. Iiitchuġikamiuŋ taamakŋa
 Cilicia-ġmiuŋułha, ³⁵ Felix-ŋum Paul uqautiniġaa,
 “Ilvich pasiritin tikitpata naalaġnigisiñiġikpiñ.”
 Aasii ilaan tillisiginiġaa Herod-ŋum atangum
 inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ŋuruat Paul-mik Pasitñiłhat

¹ Kinuatigun tallimat uvlut Ananias,
 qaukiat agaayuliqsit, piqasiqhuni iłanitiñik
 sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimik atiliŋmik
 Tertullus-mik tikiññiqsut Caesarea-mun. Aasii
 uqagigaa akikŋautriŋ Paul-kun taavrumuŋa
 kavanauruamun. ² Tavrurautianikmatruŋ Paul,
 Tertullus uqagniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix!
 Tumigiplugu aŋalatillautaułhiñ sivisuruamik
 aŋuyautairrutiqagtikiptigut suli isumatulipkun
 ikayuġitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat
 iłuaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ

nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptigiñ.
 4 Aglaan mingüqtillutin piyumagaluaq-
 nak injigikiñ naalallaquplugu naigililugu
 uqağiraksraqput. 5 Una iñuk ilitchuğikkaqput
 iñukluqutauplugu, akungatni Jew-ñuruat iluqaani
 nunami aullagñiirağaqtuaq akarrutinik
 suli ilaa qaukhiupluni Nazarene-ñuruani.
 6 Agaayyuvikpañmik qaayuğnaqsiliuğniatħa
 pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniguklugu
 tuvrağlugu maligutaksraqput. 7 [Aglaan
 qaukhium anuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-ñum
 upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. 8 Aasii
 Lysias-ñum uqautigaatigut tikiutritquplugich
 patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku
 ilitchuğinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut
 ilaagun.” 9 Tamatkuaptuuq atlat Jew-ñuruat
 tavrani tappiğñiğaat Tertullus-ñum akikñautaa
 Paul-kun itnaqhutiñ, “Iluqani tamanna uqauttun
 ilumutuuruq.”

Paul-ñum Uqapsaagutriħa Sivugaani Felix

10 Taavruma kavanauruam urriqaniğaa Paul
 nipliquplugu. Paul nipliaqsiñiqsuq, “Iłisimagiga
 iñugiaktuami ukiumi aňalachiħiñ uumiña
 nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyaliksrağa
 sivuqqapni. 11 Ilitchuğiraksrağigiñ qulit malğuk
 uvlut qaanjanikkaluaqtitnagich utlautiħa
 Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqħuña.
 12 Jew-ñuruat ilitchuğiñitkaluağaatña taamavru-
 mani agaayyuvikpañmi qapiqsigiutrağħuña
 iñuñnik naagaunniñ akatchiħuña iñuñnik
 katimmavinqmikni tupiğni naagaqaa nani-
 payaaq nunaaqqiñi. 13 Naagaunniñ ilinisa

nalupqinaiyaǵlugu pilguitkaat akikᵋautriᵋ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiǵlugu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpigiraksram ilinisa uqagikkaᵋata sagluuqtuanuplugu. Sivullipta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpigigitkaptuuq tuvraqᵋlugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun sulii aglausimaruat makpigaaᵋitñi sivuniksriqirit. ¹⁵ Niǵiugaqamiuᵋaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuich aᵋipkaǵisiplugich, nakuuruatlu pigiitchuatlu. ¹⁶ Taatnaqᵋᵋa ataramik qauǵrimmaagiuᵋtillautaqaguktunᵋ patchisaitᵋᵋa sivuǵaani Agaayyutim sulii iñuich. ¹⁷ Iñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaqᵋᵋa Jerusalem-miñ utiqᵋᵋa saagaqqaqᵋᵋa manimik aatchuutirik nunaaqqigmiuᵋuqatimnun sulii tunillaǵiaqᵋᵋa. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinnigaatᵋa agaayyuvikpaᵋmi, naatchi-anikama igǵuutiksraqᵋᵋvikaanik atuqtaksraᵋisigun Jew-ᵋuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuich iqatauᵋitᵋᵋut uvamni unniñ qanusiq akarrun ingitᵋᵋuq. ¹⁹ Aglaan ilaᵋich Jew-ᵋuruat Asia-ǵmiuᵋuplutiᵋ ittuat. Taipkuaptuuq uvunᵋa sivuǵaᵋiuᵋtiruksraugaluaqtut ilipnun ilitᵋᵋuǵipkaǵiaǵlugu akikᵋautriᵋ piqagumiᵋ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iñuich uvaniittuat uqagilitruᵋ paqitaǵikkaqtin nalaungirrutiga sivuǵaᵋiusimmaᵋamni uqaqsit-taaqtitchirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitaᵋamni sivuǵaatni, 'Iipsi atannigñiaqpsitᵋa ugluvak piqutigilugu ukpiqsriᵋiǵa tuquruat aᵋitqikkisiñiplugich.' ”

²² Felix-ñum ilitchuqsriruam agaayyutikuağiamik katimalıq umikkaa itnaqhuni, “Anuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunnigisigiga taamna uqavaagutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ñum tillisiginigaa anuyyiuqtit qaukliatnun Paul qau-nagitquplugu aglaan tigutaagisunjaqnagu, aasiin tillisigiplugu ilannaaniñun piqaqtihinaaguglugu inugikkanjgun.

Paul-ñum Sivuganjutipkatha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanianikmiullu Felix Jew-ñuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiññiqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaguktuq ukpiqsriñkun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqagaluaqman nalaunñaruakikun, inmun anjalalgusiliksrakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksrakun Felix isumallaagaqsiñiqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullahinaagugtutin pakma. Piviksranitqikkuma qannigisigikpiñ.” ²⁶ Suli ilaan nigugagigaluağniğaa Paul qaitchiñasugalugu maninmik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluağniğaa akulaiqlugu. ²⁷ Aglaan malguk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanigñiğaa Felix kavanaulhagun. Taatnaqhuni Felix-ñum iluaqnağukhuni Jew-ñuruanun isiqtagituiñağniğaa Paul.

25

Paul-ñum Injaqatha Umialinmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna pinasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukliguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-munniqsuq. ² Tavrani Jew-ñuruat

qauklijich agaayuliqsijisa suli sivulliuqtigruanisa tikiutinigaich ilijisa akiknjautigikkatin Paulkun. ³ Taamna kavanaauruaq Festus apiginigaat quyalitqulutin Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilijich sivunniugagaqhutin tamaani apqutaani tuqqutchuklugu. ⁴ Festus-ñum kiunigai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvanjali sivuniqaqtuna utitqigukluna. ⁵ Qaukligikkasi Caesarea-muktilhiñaugisi uvapkun akiknjaagiaglugu tasamma iñuk savvaqluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat pinasuni lu naagaqaa qulini uvluni. Utigniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ñuruat agqiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutin avataanun iglulisullapiagnigaat supayaatigun, ilumutuutilaallapiaglugich pilguisağmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq injmiñun itna, “Savvağluutaitchuna akiknjaqlugu Jew-ñuruat maligutaksraña unniiñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ñum quyalinlaqlugich Jew-ñuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpich atannikkautyağutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akiknjausiapkun?” ¹⁰ Paul-ñum kiunigaa, “Qikağuktuna sivuğaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglijnja taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ñuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹ Savvağluktaunuluna piguma uvanñun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik injiqsrñitichuna

annaguglunja anasiññuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaat akikñaqtima tanjigilaukpan, kia-unniññ qaisaksraginjitkaaña ilinjitñun aňalataksraulunja. Taatnaqlugu Rome-mađmiut umialganun utlautihksrapkun injaqaqtunja.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaqlugich sivunniuqtini kiunigaa, “Rome-mađmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmunja umialgamun aullagisirutin.”

Paul Sivugañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun paglatyaqlugu Festus. ¹⁴ Ilinjik qapsiñnik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautinigaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusianjanik itna, “Anun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsivinmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qauklinjisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikñaqhugu uvañnun tuqqutitqukkanat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mađmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaagtitalaikput pasikkaauruaq iñuk uqapsaagaluagtinagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqlugu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiugukhugu tilisiruña taamamna anun sivugañjutitquplugu. ¹⁸ Taapkua igluliqsuutiruat makitnaminj akikñautiksraiññigaat savvađluutaanik niggiugikkamnik. ¹⁹ Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigilhiñaaqsigaat ukpigusigmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqagikkanagun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqis-rukama qanuq ilitchuđiniafiksrantnik tamatkua,

apiqsruḡiga Paul ilaa piyummatiqag̃ayaqmagaan Jerusalem-muḡksraḡagun tamatkunuuna uqaqsittaag̃iaḡuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ḡum injaḡikkaḡa atanig̃muutitqupluni Caesar-mun umialinḡmun Rome-mi. Taatnaqluḡa tiligiga qaunagitquplugu tuyuḡiniaḡhanunaglaan taakmuḡa umialinḡnun.” ²² Agrippa-m nipliutinig̃aa Festus, “Taamamna aḡun tusaayummiuqmiḡig̃a.” “Uvlaakuḡuqpan tusaagisiḡig̃iḡ,” Festus-ḡum kiunig̃aa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuḡaallauqhutik savaktituummaḡmik. Isiq̃tut katimmavinq̃mun piqasiqhutik qaukḡig̃nik aḡuyyiuqtinik suli nunaaq̃qim sivulliuqtaiḡnik. Festus-ḡum tillisiginig̃aa Paul tavrūḡautitquplugu ²⁴ nipliḡhuni, “Ataniḡ Agrippaa suli iluqasi uvaniḡqataurasii! Una aḡun ittuḡ iluqag̃miḡ Jew-ḡuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkaḡat uvaḡnun niplirautig̃iplugu iḡuuruksraunḡig̃niḡlugu. ²⁵ Aglaan paqitchilḡuitkiga qanutchimik tuqurrutiksraḡanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaaq̃qman sivunniutigiga tuyuḡisuk̃lugu taakmuḡa. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuḡa aḡvisiksraḡanik Paul-ḡum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuḡaḡiutipkaḡiga ilipsitḡun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuḡiniurapsaaq̃qaag̃lugu aglaak-sranikkasugalūḡa qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunḡaitḡluni tuyuḡaḡiksraḡ isiq̃tamik Rome-mun nalupqinaḡlugu akikḡautiksraitḡluni ittuamik.”

Paul-ηum Uqapsaağutriḷha Inmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ilvich uqautigiḷhiñaagūqtutin ilipkun.” Tavra Paul isakḷugich argaḅni aullağniñiğaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaḅa quviasullapiaqtuḅa uvlupak sivuqqapni uqagviquaqtitaullapkun tamarrumuuna iluqağmiḅ Jew-ηuruat akikḅautaatigun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ηuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtutigisuukkaḅitñik. Taatnaqlugu inḅigikpiñ naalağnitqupluḅa qiñuiğutin.

⁴ “Iluqağmiḅ Jew-ηuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaḷiğaa, atakkii nutaullamniñaglaan iñuuniaqtuḅa iñummi nunammi suli Jerusalem-ḅiḷu. ⁵ Uqaḷhiñaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluḅa piyumiḅ. Iḷsimapmiut aullağniḷhaniñaglaan ilağitilaamnik Pharisee-ηuruanun tuvraiñiapiagaqtuat maligutaksranik pitḷuglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuḅa uvuḅa atanniqsaksraquḷuḅa piqutigiplugu niğiuğaqaliğaa Agaayyutmun immiumaniaḷhanik akiqsruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malğuiç qitungağiich sivulliapta niğiuğigaattuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugağipman. Umialiik, taavrumuuna niğiuğaqagḅniḷḅuḅaḅtuuq patchisiqutigaatḅa Jew-ηuruat. ⁸ Suvaata Jew-ηuruasi ukpiğilguitpisiuḅ Agaayyutim aḅipkaitḷaḷha iñuḅnik tuquḅaruaniñ?

⁹ “Uvaḅaḅtuuq isumaqağaluaqtuḅaḅa piyu-ḅiñağniqtutilaaptun akikḅaqtuğukḷugich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnailiḷugu

savaaqaqluŋa Jerusalem-mi. Qauklijitñiñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruŋa aŋalatchirrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraġuqmatigik iļaupmiraqtuŋa qaukligñi. ¹¹ Iñugiaktuani anisiŋuqsaqlugich Jew-ŋuruat katraġviŋitñi piilaagipkaġniaqlugu ukpigikkanat. Uvaŋa qinnausimavaitleugich aullaagaqtuŋaunniñ uŋasikusamun nunaaqqiñun tamatkua nanjitchuklugich.

Paul-ŋum Uqalŋa Mumiliġmigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqluŋa Damascus-mun aullalgitchuanŋa aŋalatchisaigun suli tillisaigun qauklijisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, iglilamni uvluqpaguqtuami qauma siqiñiġmiñ qaumatluŋniqsuaq qiñiġiga. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka qaumangum pakmakŋa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvaŋnun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtipinŋa? Ilipnun atniaqsiñagtutin akilliliuqapŋa atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuaq akilliliqsuikami iñumi anautanun.’ ¹⁵ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Atangum nipliutigaaŋa, ‘Jesus-ŋuruŋa nagliksaaqtitaġikkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigiaqlugu savaktiksraġtaanuñhiñ uvaŋnun. Uqautritqugikpiñ iñuŋnik iļitchuġipkaġumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaŋa annautigisigikpiñ Jew-ŋuruaniñ suli Jew-ŋuŋitchuaniñ tuyuġigupkiñ ilijitñun. ¹⁸ Ilvich aŋmaqsruġisigitin irigikkanich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuungaum saŋjianiñ taavrumuŋa

Agaayyutim sanñianun. Tunñaviñigutin uvamnik natqigutigisigitka killuqsautinich aasiisuli ilaliutiniaglutin Agaayyutim iñunijnun piksraqtaagikkañinun.’

Paul-ñum Quliaqtuatha Savaagmiguñ

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluñ savaaqaqtuñ tupigiplugu qiñiqtirrusiaga pakmakña. ²⁰ Quliaqtuagtuña sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-milu, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akungatniñu Jew-ñunitchuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautinithiñ Agaayyutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkañaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-ñuruat tigguglukuña agaayyuvikpañmi tuqunniuragaatña. ²² Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqluña qikaqtitkaña uqatlasipluña iluqapsitñun kamanagnianitchuanunlu kamañaqtuanunlu. Tamanna uqagikkağa atrigigaa uqautigikkañata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu ²³ taamna Christ-ñuruaq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuruksraupluni añitqiksuanin tuqunaruapayaaniñ ilitchugipkağlugulu anniqsugiaq iluqaitñun Jew-ñuruanunlu Jew-ñunitchuanunlu.”

²⁴ Taatnailiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutinigaa, “Paul! Ilvich isumailağututin. Iitpauraqsimañiqpich kinnañaağugaatin.” ²⁵ Paul-ñum kiunigaa, “Kamañaqtuatiin Festus! Uvaña isumailağunitchuña. Uqautiqaqtuña ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautilhiñaugiga umialinmun taluqsrautaigluña atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqałhagun

suli anniqsuqtimigun. Nalupqigijitchiga ilitchugilha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumanjitchuq irigaqtuguni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaas? Iisimagiga ukpiqsrasilaan tamatkuniḡa.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutiniḡaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuagūqtitqayauragikma.” ²⁹ Paul-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuḡa ilvich suli atlat naalaqtuat uvaḡnun uglupak maligūaqsiutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsugayaitchut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanaauraglu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut ³¹ aasii anihñiqhutinḡ uqaaqsiñiqsut avatmun, “Manna aḡnun piḡitchuq sumik tuqurrutiksragmiñik unniñ isiqsiviniḡmi irrutiksragmiñik.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutiniḡaa Festus, “Tamanna aḡnun pituiḡayaḡniqsuaq iniaqaḡitpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-ḡum Rome-muḡniatha

¹ Sivunniugutaḡanikman tinilḡaqsigviksraqput Italy-mun qaiññiḡaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun aḡalataatnun aḡuyyiuqtit taggisiquaqtuat aḡuyyiuqtaiñik Augustus-ḡum. ² Umiaqpaḡmun Adramyttium-mikḡaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullahñiḡaḡugniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ḡmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ḡum ihuaqqutoplugu Paul ilannaḡi tavrani qiñḡiaqtitkai qaitchitquplugulu inuḡikkaḡiñik. ⁴ Tavrakḡa aullalgitñapta anuḡim

paggaguutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamangagun tinilgaqsiaqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ igligñañniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuñ. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuqñiqpaitłuni. Argugianniuqhuta tikilgataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus. Nigiqłuum igliqtitchumiñaiqmatigut nalguguta tiksiaqsirugut qamangagun qikiqtam Crete najaqqaqługu nuvuñaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniulikun siñiqsraqtuaqługu tikilgatagikput qamannillautagvik qaniñaniittuq nunaaqqian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut iñugiaktuani. Nuyuağnaqsisigaatigut ikaaqsahksrañanun tagiuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ñuruat uvlua uisauraagviat qaaniñman. Taatnaqhuni Paul-ñum algaqsruğniğai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Añutiit, ilitchuğigiga aullalgitchupta uvakña iglauñiqput navianagisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilañisa iñuich nuyuağnağisiruq piyaqquliksrñatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naatlunñiqsuq uqagikkañanun aquttaanunlu iñuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik ihuaqnañiññiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatlukuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchağukługu Phoenix piyumiñagumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamna ukiuvigisukkaat.

Aḡniḡuqpaurlaq Taḡiumi

13 Tavrani uḡallaḡiksilḡataḡniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin̄ atuumasukḡugu. Kisat nuḡinnigaiḡ aasiin̄ tiksiaqsiplutin̄ qikiqtam siḡaagautlaniqtutilaḡmiktigun. 14 Aglaan akuniisuḡaqani anuḡiqḡuk nigiqpaḡniqsuq anuḡqallaḡhuni qikiqtam tuḡaaniḡ. 15 Anuḡim akikḡaqmagu umiaqpak paalḡuiḡniḡaat anuḡi sivuniḡikkaḡmiḡun aasii nikaliḡhuta tiktaurugut. 16 Apqusautilḡitḡapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniḡaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaḡhuta ikiniḡḡikput umiayauraḡ. 17 Taamna umiayauraḡ ikianilḡiḡnaqman taapkua iḡuich akḡunaanik nimiḡsruaḡsigaat umiaqpak. Nuyuaḡhutin̄ ikkalḡiḡiksraḡmiknun Syrtis-mi tin̄ilḡautaiḡniḡisut tiktauliḡmikni. 18 Aḡniḡpauraḡ qasullan̄itchuq. Uvlaakuḡuqman umiaqpak usiiḡsaḡaat. 19 Uvlut piḡayuatniasii umiaqpaum suqutnai iḡitkaḡsigaich. 20 Uvluni iḡuḡiaktuani siḡiḡniḡ naagaqaa uvlugiat qiḡin̄itchivut aasii aḡniḡpauraḡ qasullan̄itḡuni. Tavrakḡaasiin̄ niḡiugaḡin̄aiḡikput annaḡiksraḡput.

21 Uvvaasiiḡ akuni taapkua iḡuich niḡin̄itmata Paul-ḡum qikaḡhuni aḡutit sivuḡaatnun nipliutigai, “Aḡutiit, naalaḡniḡupsitḡa ayasuḡaqasi Crete-miḡ tamanna atuumanayaitchuḡsuli, usiavutunniin̄ iginnayaitkivut. 22 Aglaan pakma in̄iḡipsiḡiḡ, qapiḡasi! Nallipsiunniin̄ tammaiḡumiḡaitkaa iḡuull̄i, umiaqpak kisimi piyaḡquḡisuruq. 23 Atakkii marrumani unnuami makitaniqsuq saniḡqamni isagulga Agaayyutim ukpiḡikkaḡma agaayumaḡvigisuukkaḡmalu, 24 nipliutiḡluna,

‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpañmi.’²⁵ Taatnağusi añutiit, nikaliqasi! Ukpiğigiga Agaayyun taatnallapiagisiñha uqağikkañatun uvamnun.²⁶ Aglaan qikiqtat ilañatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Akimiaguutailagutaatigun unnuat tinjitaullaptikni anugimiñ Mediterranean tağiuñani, unnuaq qitiqquqman tinjilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun.²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuğinigaat imğum ikkagliñha iñuiññaqtun isañniqtun. Igliq-taaqtuallakhuta uuktualgitmatruñ ilitchuğinigaat akimiaq isañniqtun ititilaanikhuni.²⁹ Ilinich aniyatchañniqsut umiaqpak ikkalğiññaşugalugu iyagañnun. Taatnaqhutin ninitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvluqsiaqsiplutin.³⁰ Tinjilğausiqirit qimakkumaatchañniqsut umiaqpañmiñ. Niplinñuaqhutin iluaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ ninitchiplutin umiayauramik imiğmun.³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutiniğai añuyyiuqtit añałataatlu itna, “Ukua tinjilğausiqirit ingitpata ikimatuiñağutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.”³² Taatnaqhutin taapkua añuyyiuqtit kipputinigaat umiayauraq aasii tinjititlugu.

³³ Uvluq qaunuraagaqsiyman Paul-ñum niğitquaqsiñigai, “Akimiaguutailami uvlumi utaqqirusi anuğailiksrañanik nigigaluaqasi sumik.

³⁴ Uvluqpak niğillaqupiağipsi. Nigiñruksraurusi

iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñiksrapsgun.”³⁵ Taatnaqqaaqługich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu injiqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaatni taapkua avguqlugu taamna qaqqiaq niğiaqsiñiqsuq.³⁶ Taapkua iluqağmin piyumatchakhutin niğiaqsiñiqsut.³⁷ Iluqağmin iñugiaktılaanjat tavrani umiam usianj 276 inniqsut.³⁸ Ilinich niğisuiğataanikamin umiaqpak usiiqsaagaqsiñiğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyalhat

³⁹ Uvluq qaupman tinilğausiqirit ilisagitlaiñniğaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautunniqsut. Ilinich sivunniğniqsut taiñuğa siñiqhsitchağuklugu umiaqpak piyumiñağumitruñ ikkalğisillugu nunamun.⁴⁰ Taatnaqhutin kitchat aklunaanich kipluğniğaiç tasamuğa unikługich kitchat tağiumun suli aklunaanik aquutmin qilğutaiqlugik. Kinuagun sivuğutrin tinilğautaq nuqitlugu anuğimun tinıtquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun.⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piiyaq-taaqsiñiğaa qaim tutqatağvigiplugu.⁴² Anuyyiuqtıt tuqquatchuaqsilğiñniğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich.⁴³ Aglaan Julius-ñum annigiplugu Paul taatnasigaqunijnigai. Tiliñhiñağniğai iñuich puuvratlaruat misigağlugich tulaktiqataquplugich nunamun.⁴⁴ Unniñ puktağusiqsuğlugich umiaqpaviñigmik nunniaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiilhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuǵigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. ² Malta-ǵmiut iluaqqutiaqsigaatigut tukkuǵiksitluta. Uvvaasiiñ sialuguqhuni alappaǵuqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisa qmiuǵlu ikniǵmun. Nimigiaq sagviǵñiqsuq, uunanǵan ikniǵum iqiiqsitlugu aasiiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiiñqamitruñ nimigiaq niviñaruq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiñiqsut avatmun itna, “Una añun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taǵiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqñuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktigñigaa taamna nimigiaq ikniǵmun piyaqqusiallasuñaqani. ⁶ Taapkua qikiqtaǵmiut niǵiugiaqsiñiǵaat puviliksrana naagaqaa tavrauvaa tuquliksrana Paul-ñum. Takiruami qiiñitñamiñ sumik atlayuaǵnaqtuamik Paul-mi isummigitiqñiqsut itnaqhutiñ, “Ilaa agaayyutauvaluñniqsuq.”

⁷ Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukñigikkana atilik Publius-mik nunautiqǵniqsuq. Taavruma iñuum iluaqqutiqluta tukkuqatitkaatigut piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum apana atniǵñaqniqsuq uunaqñukhuni sulitiktaliqhuni auyyuliñmik. Paul-ñum utlanigaa qiiñiǵiaqñugu aasii agaayupluni patikñugu argañmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavruiñautiaqsiñiǵaich atniǵñaqtuapayaañi aasiiñ Paul-ñum iluaqsiqkaqñugich iluqaitñik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuutiniq qaitchigaatigut

suli aullahiñaagũqapta umiaqpak usilligñigaat inugikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Piņasuni tatqiñi tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malgĩñnik Agaayyutinñuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-gmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiĩñ nayuutipluta piņasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqłigũgñiqsuq. Tikitkikput malgũñni uvluni nunaaqqia Puteolim. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilañitñnik ukpiqtuanik aasii aiyugaağaatigut nayuquplutin akunniqsaaami, aasiĩñ tavrakña aullalgitłuta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiññipluta. Aullağniqsut pağiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilañisasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Piņasunik Tukkumavinñnik. Paul-ñum qiñiqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinjaipsaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqqtitkaat inmigun añuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. ¹⁷ Aquagun piņasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñisa tavrani aiyugaağñigai katimaqatigisukługich. Ilinich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña piñitkaluaqtitłuna qanutchimik akikñağługich iñugikkavut naagaqaa maligũaqtaksrañat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña

Jerusalem-mi Rome-ñum kavanañanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-mağmiut kavanañata [Felix-ñum] apiqsruqtağaluğaataña, anipkağluna pilitchukluna ilitchuginitñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ñuruat akililiutipmata anipkaqunitluna, nunuripluna nañağviiqama injağigiga Caesar-mun atan-niqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. ²⁰ Taatnaqluna injağigiga qiñiğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğiuğagikkañat taimña Israel-ağmiut Christ tikiumaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuna.” ²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinitchut tusaayu-gaagiitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqat hat tamatkuniña ukpiqsriplutin iliptun tikiumaanihanik Annisquqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kat-tutitqiliksrañanik Paul-ñum, aasiiñ taimña uvluq tikiuomapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kañiqsipkağniğai Agaayyutim añaayuqautaanik. Ilaan maliksuktinniağniğai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum suli sivuniksriqirit aglaañitnik. ²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriğniqsut uqağikkañigun, ilañilli iñuich arguaqtuğniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugniqsut atingiqhutin inmiknun Paul-ñum uqağianikmauñ una, “Ipqitchuaq

Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun
sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautiyakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kanıqsiyumiñaitchusi

suli qıñıgumaagaluagupsi ilıtuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich
pitchigilıgñıqsut,
tusaasunğıtłutin supayaamik iritinlu
siqplugich.

Utıtqıñgıtchut Agaayyutmun mamitılıksrağmiknun
atakkii qıñıtlaitłutinlu tusaatlaitıutinlu
kanıqsitłaitłutinlu,

Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ıum uqapsaagnıgıai,
“İlıtıtuğıraksrağıgıksi Agaayyutim tusaayugaallau-
taıa tuyuulıha Jew-ıunıtıchuanun. Taıpkuataımma
tusaagısıgaat.” ²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ıuruat
anıñıqsut uqavaaqhutın ınmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniagnıqsuq tavrani Rome-
mi malğunı ukiunı, inıqaqhuni inmigun
inilğusıqsuqlıgu, pağlaplugich iluqaisa
qıñıgiaqtaqtını.

³¹ Quliaqtuagvıgıniğai
Agaayyutim aıaayyutaagun suli Atanguruakun
Jesus-kun, ilısautıplugich taluqsrautaiqhuni
uqaqsailıraqtaıtłunılu.

Ippitchuat Makpigaaat - Agaayyutim Uqalhi
Inupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6